

Aydınlık

KITAP

BU SAYIDA
26
KİTAP
TANITILYOR

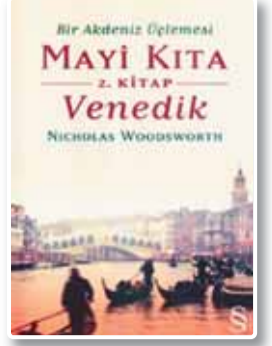
Toplam: 1258

9 Kasım 2012 Cuma / Yıl: 1 / Sayı: 37

Aydınlık Gazetesi'nin ücretsiz ekidir

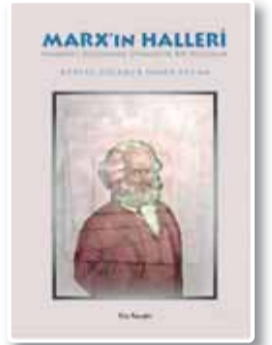
**Düşüncenin sözü
çizdiği an:
Çizgi Roman**

Aslanlar şehri
Venedik

Amcalar Pislik
Yapıyor

Marksizm'in Marks
sonrası felsefi serü-
veni: Marks'in halleri

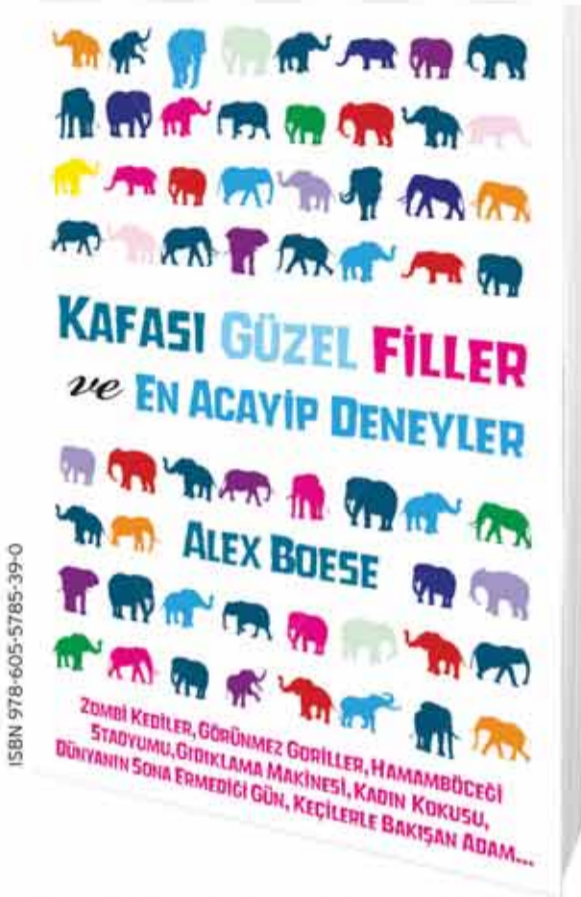
Ulusalılık tartışmalarına farklı bir boyut

Bilinç ve Komedinin
Materyalizmi

ALEX BOESE

KAFASI GÜZEL FİLLER VE EN ACAYİP DENEYLER

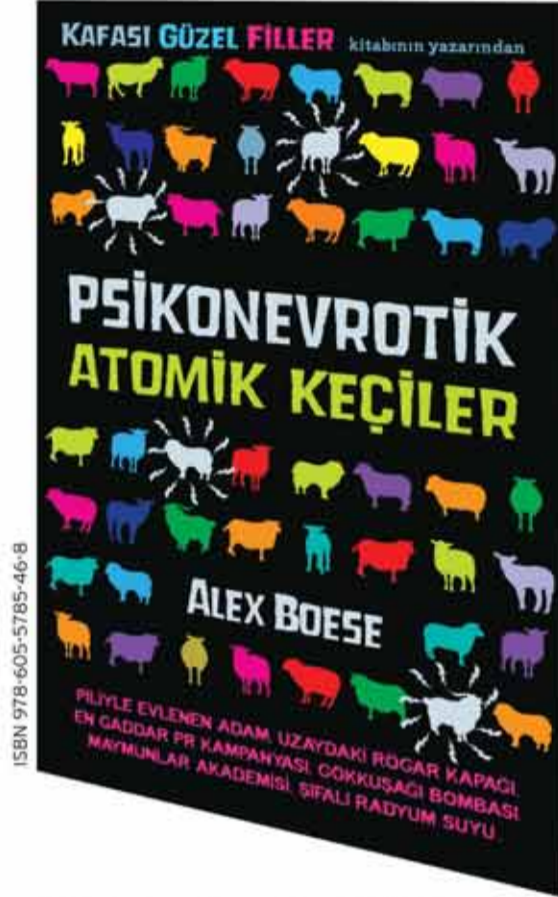
Zombi Kediler, Görünmez Goriller, Gıdıklama Makinesi, Keçilerle Bakışan Adam, Hamamböceği Stadyumu, Dünyanın Sona Ermediği Gün...

"Kafası Güzel Filler" sizi güldürecek, "insaf artık!" dedirtecek, öğrenecek, eğlendirecek, sabah akşam konuşturacak; bugüne dek yapılmış en acayip deneylerle dolu.

Gündelik hayatta gördüklerimizin rüyalarımıza etkilerinden, dünyanın sona ermediği güne, beynin haz tuşundan, insan-maymun melezleme deneylerine, maskeli gıdıklayıcıya, Soğuk Savaş döneminde kafa nakli çalışmalarına kadar neleri bilmediğinizi öğrenince çok şaşıracaksınız.

ALEX BOESE

PSİKONEVROTİK KEÇİLER

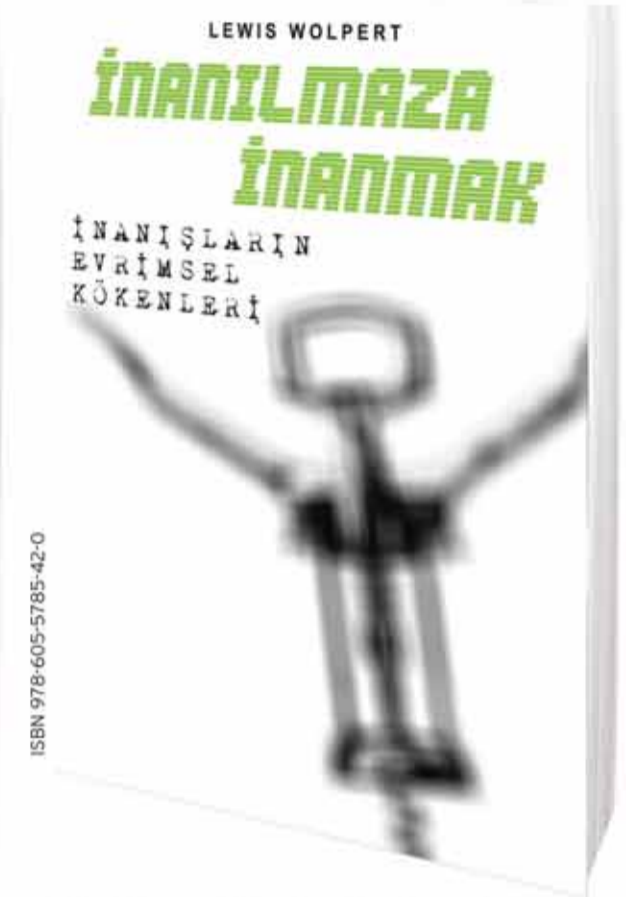
Piliyle Evlenen Adam, Uzaydaki İlk Rögür Kapağı, En Gaddar PR Kampanyası, Gökkuşluğu Bombası, Maymunlar Akademisi, Şifalı Radyum Suyu...

"Psikonevrotik Atomik Keçiler" bugüne dek yapılmış en acayip ve en hayranlık uyandıran bazı deneylerle, akıldışı takıntılarla ve antika kahramanlarla dolu.

- Yakışıklı hoca, "Dr. Fox etkisi"
- Elektrikli hadımlar korusu
- "Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olma" olgusu
- Nükleer savaştan sonra gençlerin ahlakını nasıl korursunuz?

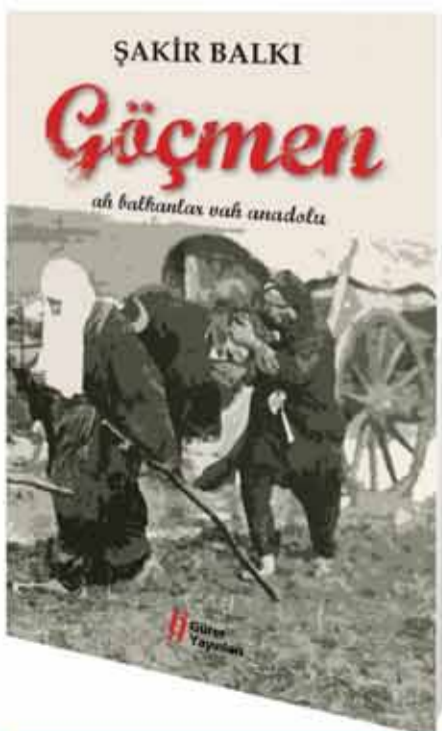
LEWIS WOLPERT

İNANILMAZA İNANMAK

"Birçok insanın bilimsel açıklamalar yerine mistik açıklamaları neden tercih ettiğini öğrenmek istiyorsanız bu kitap tam size göre" New Scientist

"İnanma ihtiyacımızın kaynağına dair harika ve ikna edici bir arayış." Sunday Times
Aklımızdan geçirdiğimiz biri, tam o anda telefonla aradığında neden bazıları bunu telepatiye bağlıyor? Beyinlerimiz, olayların nedenini bize açıklayacak hikâyeler uydurmak üzere doğuştan programlanmış olabilir mi? Neden kendimizi diğer insanlardan daha az önyargılı görüyoruz?

MOSKOVA METROSU'NDAKİ SIRRI KEŞFETMEYE HAZIR MISINIZ?

Bilimkurgu/roman

METRO 2033 METRO 2034

DMITRY
GLUKHOVSKY

Çeviri:
Deniz BANOĞLU

AVRUPA
BİLİMKURGU
TOPLULUĞU
TEBİK
ÖDÜLÜ

İÇİNDEKİLER

Haftanın Portresi: Orhan Veli Kanık	s. 4
Amcalar pislik yapıyor	s. 5
Üç günlük edebiyatla isyan: "Kansız"	s. 6
Ulusçuluk tartışmalarına farklı bir boyut...	s. 7
Marksizm'in Marks sonrası felsefi serüveni: Marks'ın halleri	s. 8
Ali Kemal'den Hasan Cemal'e...	s. 9
Bilinç ve komedinin materyalizmi	s. 10
Zekânın evrimi	s. 11
Kapak: Düşüncenin sözü çizdiği an: Çizgi Roman	s. 12-13
Kapak: "Okurla iletişim kurmadan çizmek olmaz"	s. 14-15
Bazen bir çizgi roman gelir ve...	s. 16
Peki sol ne kadar doğru anlıyor Tanpınar'ı?	s. 17
Yeni Çıkanlar	s. 18-19
Genç: Yarattığımız canavarlar	s. 20
Sahaf: Atatürk'ün nöbet defteri	s. 21
Alıntı Test-Bulmaca	s. 22

SUNU

Çizgilerle konuşanlar

Aydınlık Kitap bu hafta okurlarına çizgi-roman dünyasını sunuyor. Adı üstünde "roman"... Edebiyatın bir türü. Fakat pek göz ardı ediliyor bu tür. Özellikle ülkemizde karikatür dergilerine sıkışıp kalmışlığı çizgi romanı sadece karikatür olarak algılamamıza sebep oluyor. Oysa annelerimiz babalarımız hep bahseder; "Gençken ne çok Teksas, Tommiks okurduk biz yahu" diye. Peki çizgi roman hala eski okur kitlesiyle yola devam mı ediyor, etmiyorsa değişen nedir? Çizgi roman dosyası şeklinde olan bu sayıda "Bugün Türkiye'de ve dünyada çizgi romanın durumu" çerçevesinde çizerlerle, yayınevleriyle, çizgi roman dükkanı sahipleriyle dolu bir kapak sunuyoruz size. Çizer Nuri Kurtcebe çizgi romanın dünyadaki gelişimini bize aktarırken bir başka çizer Bülent Arabacıoğlu ile yaptığımız söyleşide bir sakız firmasından efsane dergi "Gırgır"a uzanan yaratım serüvenini okuyorsunuz.

Bu zamana kadar kitap eklerince atlanan bu alanı hem kendi okuyucumuza hem de edebiyat çevrelerine daha fazla göz önünde bulundurulması gereken bir alan olarak sunmayı hedefledik. Bunun için alandaki eksiklikleri ya da görülmeyen yönleri, işin mutfağında yer alanlara sorarak hazırladığımız "edebiyatta çizgi roman" dosyamızı keyifle okuyacağınızı umuyoruz.

* * *

42. Orhan Kemal Armağan'ına katılım süresi başladı. Ülkemizin en önemli edebiyat ödülllerinden biri olan Orhan Kemal Roman Armağanı 3 Haziran 2013 tarihinde düzenlenecek Orhan Kemal'i anma gününde verilecek. Katılım süresi 10 Ocak tarihine kadar olan armağan için başvurular Orhan Kemal Kültür Merkezi'ne yapılacak. 2012 yılı 41. ödülü Tahsin Yücel, Osman Şahin, İnci Aral, Turhan Günay, Feyza Hepçilingirler, M.Nuri Gültekin ve Nazım K. Ögütçü'den oluşan seçiciler kurulu, Yiğit Bener'in "Heyula'nın Dönüşü" başlıklı eserine vermişti.

Haftaya görüşmek dileğiyle...

Aydınlık ● **KİTAP**
Aydınlık Gazetesi'nin ücretsiz ekidir

Editör: **Pınar Akkoç**

Yazışleri Müdürü: **Damla Yazıcı**

Yazışleri: **İrem Halıç, Deniz Antepoğlu, Cenk Özdağ**

Sayfa Sekreteri: **Alev Özgenc**

Anadolom Gazetecilik Basım Yayın
San. ve Tic. A.Ş.
adına sahibi:
Mehmet Sabuncu

Genel Yayın Yönetmeni:
Serhan Bolluk

Sorumlu Müdür:
Mehmet Bozkurt

Genel Müdür Yardımcısı (Reklam):
Saynur Okuroğlu

Yönetim Yeri

İstiklal Cad. Deva Çıkmazı No:3/3 Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 251 21 14 / 251 21 15 / 251 55 04
Faks: 0212 252 51 22

www.AydinlikGazete.com
kitap@aydinlikgazete.com

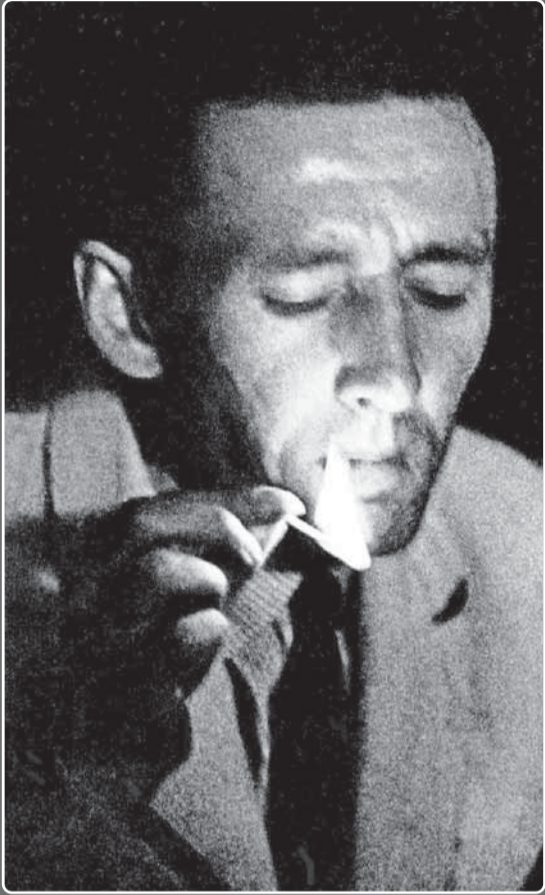
Baskı: Toros Yay. Mat. Tur. Org. San. Tic. Ltd. Şti.
Oruçreis Cad. Remzi Özkaya Sok. No:16
Bahçelievler / İstanbul **Tel: 0212 655 44 34**

HAFTANIN PORTRESİ

Orhan Veli Kanık

(13 NİSAN 1914 - 14 KASIM 1950)

Yeni bir şiir anlayışı ortaya koyabilmek için, eski olan her şeyden kaçınan Orhan Veli, ölçüsüz şiir yazdı ve kafiyeyi ilkel; mecaz, teşbih gibi edebi sanatları gereksiz bulduğunu belirtti. Özellikle yenilik getirme arzusunu ele aldığı konular, bahsettiği kişiler ve konuşma diline yakın şiir dili ile sağlamış oldu

Garip Akımı'nın temsilcilerinden Orhan Veli Kanık, Türk şiirinde köklü değişiklikler yaparak hece ve aruz ölçülerini kullanmayı reddetti. Sokak dilini şiire taşımaya başardı. 36 yıllık kısa yaşamına şiirlerinin yanı sıra hikâye, makale, deneme ve çeviri gibi çeşitli alanlarda eserleri de sığdırmıştır.

Yeni bir şiir anlayışı ortaya koyabilmek için, eski olan her şeyden kaçınan Orhan Veli, ölçüsüz şiir yazdı ve kafiyeyi ilkel; mecaz, teşbih gibi edebi sanatları gereksiz bulduğunu belirtti. Özellikle yenilik getirme arzusunu ele aldığı konular, bahsettiği kişiler ve konuşma diline yakın şiir dili ile sağlamış oldu. 1941 yılında Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu ile çıkardıkları "Garip" adlı şiir kitabıyla şiir anlayışlarını yansıttılar ve böylece Garip Akımı doğmuş oldu. Özellikle 1940-1950 yılları arasında etkili olan bu akım Cumhuriyet dönemi şiirinde büyük bir iz bırakmıştır. Yıkıcı ve yapıcı unsurlarıyla beraber mihenk taşı kabul edilir. Orhan Veli önceleri getirdiği yenilikler nedeniyle yadırgandı ve eleştiriler aldı, ancak her zaman ilgi uyandırdı. Garip Akımı ile hatırlansa da şairin edebiyat hayatı farklı aşamalardan oluşmaktadır.

Kanık'ın ilk şiirleri, içerik, biçim ve dil bakımından geleneğe bağlı olarak kaleme alınmıştır. Şiirlerde uyağa rastlanıldığı gibi benzetmeler de mevcuttur. Bu

dönemde doğa, ölüm, rüya, zaman, aşk gibi konular işlemiş, ironiden faydalanmamıştır. Şiir anlayışı ve mısra yapısı bakımından Baudelaire'in, konu, işleyiş ve üslup bakımından ise Necip Fazıl'ın etkisi altındadır.

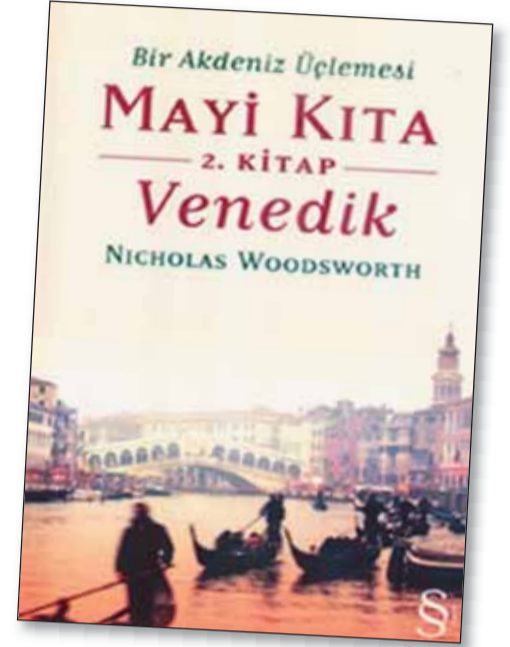
1937 yılından itibaren Garip akımının habercisi olan yeni bir tarz benimsemiştir. Önce uyak ve ölçüden vazgeçmiş, şairaneliği, hayali bırakmaya başlamıştır. Sadeliği önemsemeye başlayan şair, duygudan çok akla önem vermeye başlamıştır. Günlük konuşma dilinden yararlanmaya başlayan Kanık, hayat karşısında kötümser, inançsız ve ironiktir. Şiirlerinin temaları genelde doğa, insan, çocukluk, savaş, sarhoşluk ve seyahattir.

Garip dönemiyle yepyeni bir anlayış geliştiren Kanık, Garip sonrası dönemde de yıkıcılıktan yapıcılığa yönelmiş ve şiirin estetik yönünü zenginleştirmeye çalışmıştır. Değişime özellikle "Vazgeçemediğim" ile uyak kullanmaya geri dönmesi ile rastlanmaktadır. Şiirlerindeki gülmece öğelerini de azaltmış ve halk şiiri tarzında yazdığı eserlerinde bireysel ve toplumsal konulara değinmeye başladı.

Şiirlerinin yanı sıra altı tane öyküsü ve hikâye ile oyun çevirileri de mevcuttur. Eserlerinden bazıları: "Garip", "Vazgeçemediğim", "Yenisi", "Karşı", "Nasreddin Hoca Hikâyeleri", "Fransız Şiir Antolojisi", "La Fontaine'in Masalları", "Saygılı Yosma"

Aslanlar şehri Venedik

Kötü haberi söylemek gerekirse kitabın yarısına geldiğinizde hâlâ Venedik ile ilgili tek bir şey okumamış olmanız olacak. Bu yüzden bırakın yazar sizi de gideceği yere beraberinde götürsün. Nasılsa en son limanınızın Venedik olacağını biliyorsunuz

BURCU ÖZÜPEK

burcu_ozupek@hotmail.com

Kanada doğumlu yazar Nicholas Woodsworth'un "Bir Akdeniz Üçlemesi, Mayi Kita 2.Kitap Venedik" adlı romanı Everest Yayınları'ndan çıktı. Romanımız Kahire'deki bir otobüs garında başlıyor ve bundan sonraki rotamızın Suriye olacağını birkaç satır sonra rahatlıkla yakalayabiliyoruz. Peki neden Kahire'den harekete başlıyoruz diye soracak olursanız bunun da mantıklı bir açıklaması var. Çünkü bu, yazarımızın "Bir Akdeniz Üçlemesi"ndeki ikinci kitabı ve bundan önceki kitap yani üçlemenin ilk kitabı "İskenderiye"de geçmekteydi. Üçüncü kitabın ise İstanbul hakkında olacağını ve yazarın İstanbul hakkında yazacaklarını merak ettiğimi söylemeye gerek yoktur diye düşünüyorum.

Hemen söylemeliyim ki kitabı başlığına bakarak okumaya başlarsanız büyük bir hayal kırıklığına uğrayabilirsiniz. Çünkü bir müddet sonra acaba ne zaman yolumuz Venedik'e düşecek diye merak etmeden duramıyor insan. Kötü haberi söylemek gerekirse kitabın yarısına geldiğinizde hâlâ Venedik ile ilgili tek bir şey okumamış olmanız olacak. Bu yüzden bırakın yazar sizi de gideceği yere beraberinde götürsün. Nasılsa en son limanınızın Venedik olacağını biliyorsunuz. Üstelik yol boyunca hiç sıkılmayacaksınız çünkü yazar o kadar akıcı bir dille yazmış ki başından geçenleri, kitabı bir çırpıda okuyacağınızı garanti ederim.

ETNOSENTRİK GÖRÜŞLER

Yazarın yol haritasını yazıp bütün kitabın heyecanını kaçırmak istemiyorum lakin Woodsworth'un bazı gözlemlerine katılmadığımı belirtmeliyim. Örneğin, Ankara'da Anıtkabir'i gezerken düşündükleri. Yazar, Atatürk'ün mozolesinin onunla ilgili olan her şeyde olduğu gibi, gerçeküstü boyutlarda inşa edilmiş olduğunu düşündüğünü itiraf ediyor ve bu noktada ger-

çekten de Türkler için önemli olanın anıt mezarın şeklinin değil içinde yatan yüce ruh olduğunun önemini yeterince kavrayamadığının kanısına varıyorum. Buradan İzmir'e geçen yazar aynı düşünce tarzını İzmir'deki otel sahibi İkbâl Bey'den İzmir'in kurtuluşunu dinlerken sergiliyor ve dinlediklerinin yaşanmış gerçeklerden çok efsanevi şeyler duyuyormuş gibi düşündüğünü hissetmeme yol açıyor. Ve bu düşünceleri yazarın İstanbul için yazacakları hakkında endişelenmeme yol açıyor.

NIÇİN VENEDİK?

Aslında yazar kitaba başlarken bu seyahate başlama nedenini Akdeniz'in cazibesıyla ilgili bir şey olarak nitelendiriyor. Akdenizlilerin ister Doğulu ister Batılı, Arap veya Avrupalı olsunlar etrafını saran kalabalıkla bir tür bağları, doğrudan ve dolaysız bir ilişkileri olduğunu düşünüyor ki bu konuda ben de ona katılmadan edemiyorum. Ancak gittiği yerlerde öyle bir terdihin ruh haline sahip ki sonunda Venedik'e geçtiğinde işte gerçekten beğendiği bir şehir çıktı demeden duramadım.

Öte yandan kitabın gezi yazısı niteliği bence Venedik ile birlikte başlıyor. Tabi burada alın elinize kitabı o size önderlik etsin, siz gezin gibi bir durumdan bahsetmiyorum. Yazarımız burada şehrin tarihine, ruhuna inmeye başlıyor ki bu noktadan sonra gerçekten meraklanmaya başlıyorsunuz. Kimimiz için yeni kimimiz için belki pek yeni olmayan bilgilerle karşılaşılıyor. Neden Venedik'te o kadar çok aslan var? Venedik'in kaybettiği büyük şey neydi? Özetle Venedik şehrinin o romantik atmosferinin altında yatanları merak ediyorsanız eğer genel bir fikir edinmek amacıyla okuyabilirsiniz

(Mayi Kita / Venedik,

Nicholas Woodsworth, Everest Yayınları, Çev: Aslı Mertan, 206 s.)

Amcalar pislük yapıyor

“Amida, Eğer Sana Gelemezsem” Diyarbakır’a çocuk işçilerle ilgili bir çalışma yapmaya giden Arat’ın, daha şehre gitmeden önce hayali beliren aşkının, ona Diyarbakır’a ismini veren Amida diye seslenişinin romanı; yasak aşkın, kimlik sorununun, başörtüsünün, silahın, devletin, siyasal çatışmaların, toplumsal ayrılıkların romanı

DILAN ÖZTÜRK
dilanozturk@gmail.com

“Amida, Eğer Sana Gelemezsem” yazar Özcan Karabulut’un ilk romanı. Yazar “Hüzünle Bazı Günler”, “Baştan Sona Yalnızlık”, “Belki de Kaybeden Zaman”, “Aşkın Halleri” adlı öykü kitaplarıyla Türk öykücülüğünün önde gelen isimlerinden. Ankara Öykü Günleri’nin kurucusu, Uluslararası PEN Yazarlar Örgütü’nün 68. Kongresinde kabul edilen 14 Şubat Dünya Öykü Günü’nün fikir babası ve başlatıcısıdır. Bu nedenle kendisine Bursa Yazın ve Sanatçılar Derneği BUYAZ tarafından 2009 yılında Onur Ödülü verildi. İlk romanı ile de öyküde olduğu gibi romanda da başarısını ispatlayan yazar, 2009 Yunus Nadi Roman Ödülü’nün sahibi.

Neden bu sefer roman sorusunun cevabı yazarın kendi cümleleri ile şu şekilde;

“Bana kendini duyuran temalar roman yazmaya mecbur ettiği için roman yazdım. Diyarbakır’dan, Amida’dan, içime işleyen cümlelerden kurtulabilseydim roman yazmazdım. Öncelikle bunları söylemeliyim. Bana hâlâ öyle geliyor ki, öykü, romandan çok şiire, oyuna, denemeye yakın ‘melez’ bir tür. Nerden, nasıl yola çıkarsanız çıkın, temalar ne olursa olsun, romanın öyküden farklı bir yapısı var. Öykü, romana geçiş türü değil, bunun da altını çizelim. Cortazar’a göre öykü nakavtla, romansa puanla kazanmak zorunda. ‘Amida, Eğer Sana Gelemezsem’ romanına kadar hep nakavtla kazanmaya çalışıyordum, Cortazar’ın deyişiyle. Romanı yazarken puan toplayarak kazanıp kazanmadığımı düşündüm. Sayfalar dolu yazıyorsunuz ve bir sonraki bölümü, hep bir sonraki bölümü ve finali görmeye çalışıyorsunuz. Roman, sağlam bir kurguya, güzel sözcüklere, küçük hikâyelere, olaylara, entrikalara ve diyaloglara öyküden daha fazla ihtiyaç duyuyor. Edgar Allan Poe’ya göre, öykü kusursuz, romansa akıl almaz bir tür. Cortazar’ın ve Poe’nun roman üzerine söyledikleri Arat’ın kafasını meşgul edip duruyor. Bana öyle geliyor ki, roman, yaratıcılığın sonsuz denemelerine açık, sırların peşinden koşan, bunu yapar-

ken de yaratıcısını Tanrı’ya yaklaştıran, ama yine de arasına mesafe koyan, Tanrı’nın bilmek isteyebileceği bir tür galiba.”

YERYÜZÜNDE NELER OLUYOR?

“Amida, Eğer Sana Gelemezsem” Diyarbakır’a çocuk işçilerle ilgili bir çalışma yapmaya giden Arat’ın, daha şehre gitmeden önce hayali beliren aşkının, ona Diyarbakır’a ismini veren Amida diye seslenişinin romanı; yasak aşkın, kimlik sorununun, başörtüsünün, silahın, devletin, siyasal çatışmaların, toplumsal ayrılıkların romanı.

Yazar romanı pek çok efsaneye, pek çok gerçek hikâyeye bezemiş. Kuşkusuz çocuk işçi Uğur’un hikâyesi bunların en sertlerinden, en can yakanlarından. Uğur çöp toplamak istemiyor, çünkü büyük çocuklar onu dövüyor, Uğur çöp toplamak istemiyor çünkü amcalar pislük yapıyor;

“Pantolonunun fermuarını açıyor Uğur. Fermuarın açıldığı yerden bir pantolon görünüyor. İkinci fermuarı da açınca bir pantolon daha. Üst üste giyilmiş üç pantolon! Bir çocuk üç pantolon birden niye giyer?”

Uğur çocuk aklıyla pislük yapan amcalara karşı zaman kazanmaya çalışıyor, cinsel istismar! Yazar o kadar haklı ki “Yeryüzünde neler oluyor?” diye sorarken.

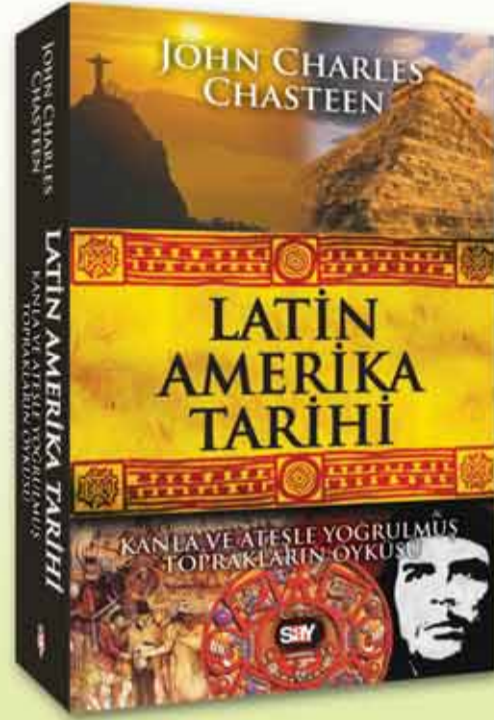
Roman, akıcı, sade bir dille yazılmış fakat ben maalesef çok içine giremedim, bir türlü Amida ile Arat’ın yanında oturdum, onlardan biri olamadım bunun sebebi belki bazı toplumsal durumlara ilişkin vurgulama için yapılan tekrarların çokluğu, belki Arat’ın ne hissettiğini Arat’ın ağzından duyamamış olmak, belki kitap boyunca süren şimdiki zaman eki; belki de çok büyük bir aşkı, çok büyük acıları, çok büyük yaraları, çatışmaları işlediğinden, işlediği konunun etkileyiciliğinin edebi niteliğinden daha çok beni sarsmasından...

Belki de siz Amida ile Arat’ın yanına oturabilirsiniz.

(Amida, Eğer Sana Gelemezsem, Özcan Karabulut, Kırmızı Kedi Yayınevi, 302 s.)

SAY YAYINLARI

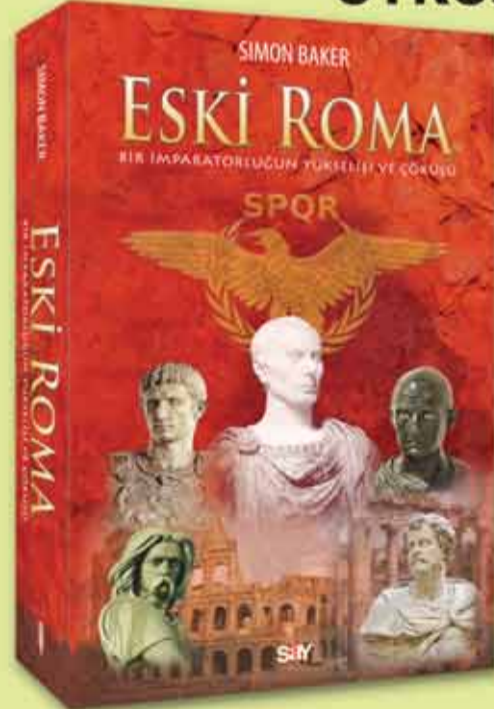
KANLA VE ATEŞLE YOĞRULMUŞ TOPRAKLARIN ÖYKÜSÜ

Tarih Dizisi
LATİN AMERİKA TARİHİ
John Charles Chasteen
392 sayfa

İşgaller ve sömürgeleştirme pek çok öykünün başlangıç noktasıdır. Çeşitli ırklara sahip yirmi ulusun aynı tarihi paylaşıyor gibi görünmesi Latin Amerika’yı dünyanın benzersiz coğrafyalarından biri haline getirir; bu durum karşıtlıklar ve çelişkilerin yanı sıra, bölgede ayrı bir zenginlik de yaratır. On beşinci yüzyıl sonunda başlayan bu tarih yirmi birinci yüzyılda artık başka türlü yazılıyor.

BİR CİNAYETİN, İHANETİN VE CUMHURİYETİN KATLEDİLİŞİNİN ÖYKÜSÜ

Tarih Dizisi
ESKİ ROMA
Simon Baker
472 sayfa

Büyük Pompey’in, Jül Sezar’ın, Augustus’un cumhuriyetin kuruluş ilkelerine ihanet etmelerinin, müttefiklerini sırtlarından vurmalarının, savaşlarını medya destekli yalan kampanyalarıyla yürütmelerinin, halkı yanlarına çekmek için en büyük yalanları söylemelerinin ve cumhuriyet savunucusuyum deyip imparatorluk tacını başlarına geçirmelerinin öyküsü...

TARİH DİZİSİ’NİN DİĞER KİTAPLARI

Eski Yunan

Kısa Dünya Tarihi

Ortadoğu Tarihi

İşler ve Günler - Tanrıların Doğuşu

Kısa Avrupa Tarihi

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti. • Ankara Cad. 22/4 • TR-34110 Sirkeci-İSTANBUL
Tel.: (0212) 512 21 58 Online satış: www.saykitap.com • E-mail: dagitim@saykitap.com

SAY

Üç günlük edebiyatla isyan: “Kansız”

NAZLI BERİVAN AK

Okuyan Us etiketiyle raflarda yerini alan Olkan Serdar Yıldız imzalı “Kansız” ayrıksı, yoğun, güçlü bir metin olarak okurla buluştu. Başroldeki kahraman, hayata, kadınlara, yazarlığa dair büyük sözler söylüyor, bir cinayet etrafında çok tanıdık ve bir o kadar da sorunlu bir adam okurla buluşuyor. Kahramanıyla oyun oynayan, çokça da yer değiştiren Olkan Serdar Yıldız ile ilk kitabını konuştuk.

“YENİ DÖNEM EDEBİYATTA ARTIK HERKES KENDİNİ YAZIYOR...”

Başroldeki adam çok tanıdık, çok yakın, çok buralardan. İyi bir gözlemci olduğun sonucunu mu çıkarmalı bu karakteri böylesine iyi anlatmadan yoksa kendini anlattığın mı?

Şöyle bir durum var, yeni dönem edebiyatta, edebiyat doğru sözcük mü bilmiyorum gerçi de, artık herkes kendini yazıyor. Ne ilginç hayatlar varmış yarabbim. Günlük okuyoruz biz, sonra da bu günlüklerin yazarlarını yazar belliyoruz. Eee haliyle şu ara okunan her kitap, yazarın kendisi diye okunuyor.

Örnek verecek olursak, kimse Balzac’a, Dostoyevski’ye ya da Camus’a, “burada kendini mi anlattın yoksa milleti mi gözlemedin” diye sormuş mudur? Ama bana soruluyor. Ve bu durum da beni derin derin düşündürüyor. Sanatımı icra ederken zor durumda bırakıyor. Kendimi sorgulamaya yol açıyor.

Bi de şöyle bi durum var, bir yazar neden yaşadıklarını, düşüncelerini, kendini yazar ki... Ya da bunları yazana yazar denebilir mi? Hadi bunu da geçtim, kendi hayatını yazarak nasıl tatmin olunur, yazma açlığı bastırılır, orgazm olunur, bu konuda hiçbir fikrim yok. Yazar dediğin, yaşamadıklarını, düşünmediklerini, kendine zaman zaman en uzak gelen durumları yazar, belki de o kadar uzak olmadıklarından.

“KİMSEYLE ORTAK BİR PAYDADA BULUŞAMAM...”

Anlatmayı olmasa bile yazmayı seven bir kuşağın parçasısın sen de, son derece kendiyile, kendi başına hayat süren ama bir yandan da edebiyatında en mahremi ni faş eden bir yazar tipi var. Nasıl değerlendiriyorsun bu ağızdan söz çıkmayan ama kalemiyle dünyayı ve içini oyan yeni akım yazarları?

Yeni akım yazarlar mı var? Cidden, var mı böyle bir durum? Bilemiyorum... İnanın ki hakim olduğum bir konu değil bu. Kaldı ki böyle bir akım varsa da, sizin tabir ettiğiniz ifadeyle, “ağızdan söz çıkmayan ama kalemiyle dünyayı ve içini oyan yeni

“Ağızdan söz çıkmayan ama kalemiyle dünyayı ve içini oyan yeni akım yazarlar” sınıfına giremem ben. Bir kere ağızdan da söz çıkıyor benim, fazlasıyla hem de. Ayrıca su samurları sevenler derneği bile olsa kimseyle ortak bir paydada buluşamam. Herhangi bir gruba, oluşuma, akıma aidiyetlik hissettiğimde yazamam zaten. Demem o ki, beni yalnız bırakın da kim nereye oyuyorsa oysun.

“ÇAĞDAŞ TÜRK EDEBİYATI DEĞİL, ‘ÇAĞDAŞ TÜRK GÜNLÜKLERİ’ ”

Çağdaş Türk Edebiyatı’nın bir karşılığı var mı sende? Raflarda bunca Türk yazar görmek, özellikle de ilk kitabını kaleme almış böylesine çok yazar görmek nasıl bir his?

Yok. Olmayan bir şeyin karşılığı da haliyle olmuyor. Çağdaş Türk Edebiyatının tanımı ne hakikaten? Hadi onu geçtim, kimlere “Çağdaş Türk Edebiyatı Yazarları” diyoruz, böyle afili bir sıfatı kimlere layık görüyoruz? Tutulan günlüklerin roman adı altında basıldığı

Olkan Serdar Yıldız

bir dünyada böyle kocaman laflar etmeye gerek yok. Yazarı ne ki edebiyatı ne olsun. Çağdaş Türk Edebiyatı değil de, “Çağdaş Türk Günlükleri” diyebiliriz günümüzdeki yazma eylemlerine.

“RAFLARDAKİ KİTAPLARIN DA TÜRK YAZARLARIN DA, BENDE BİR KARŞILIĞI YOK”

Kadın-erkek ilişkilerine dair zeka dolu özgün tespitlerini ortaya koyanlar mı Çağdaş Türk Edebiyatı yazarları? Yoksa hezeyanlarını, buhranlarını, er ya da geç cinseleğe bağlanan bayağılıklarını yazanlar mı?

Günümüzde iki tip yazar var. Biri, dediğim gibi günlük tutuyor, ki artık günlük tutan herkese yazar denildiğinden kendisi de yazar olmuş oluyor. Öbür tarafta ise insanın okurken sıkıntısından kendini parmakladığı yazarlar var. Ama sorsan kendilerine salt edebiyat yapıyor, edebiyat nereye gidiyordu, piyasa ucuz, basit yazarların aynı derecedeki kitaplarıyla dolmuştur ve bunlar çok satıyordu, lanet olsun edebiyat elden gidiyordu, ama olsun, kendileri az satsa da prestijleri vardır, gerçek bir yazardırlar, edebiyatçıdırlar, bir sürü ruh halleri işte. Edebiyat dünyası denilen yer-

de öyle bir manzara var ki, ilk tip yaşadığı her şeyi yazarak yazar olduğunu sanıyor, öbür tip de sıkıcı yazılarla edebiyat dünyasının önemli bir halkası... Biri edebiyat dünyası diye bir yer var sanıyor, öbürü de oranın yıldızlarından biri olduğunu. Hangisi daha çok sıyrılmış, tartışılır.

Ama şöyle de bir şey var, gerek günlük yazarları adı altında tabir edilenlerde, gerekse öbür tarafta, okumaktan çok zevk aldığım Türk yazarlar var. Ne yazdığının, nasıl yazdığının önemi yok, adam-kadın iyi yazıyor, beni sarıyor yazdıkları. Fakat ne yazık ki sırf bir yere sokma, bir gruba ait olma adına, o da diğerleriyle aynı muameleyi görüyor. Şöyle söyleyeyim, sırf aynı “akımdan” geldiği iddia edildiği, piyasaya böyle sürüldüğü için hak ettiği değeri görmeyen yazarlar var. Öte yandan bazı afilli yazarlar da, onları çok beğenerek okuyorum. Edebiyatımızı kurtarırlarsa onlar kurtarır.

Ancak genel anlamda söyleyecek olursak, raflardaki kitapların da Türk yazarların da, bende bir karşılığı yok. Kendi kitabımı rafta görürken herhangi bir şey hissetmiyorken, başkasının kitabı da beni çok ilgilendirmiyor. Hayalgücü olmayan yazarlarla çevrili bir edebiyatımız var bizim.

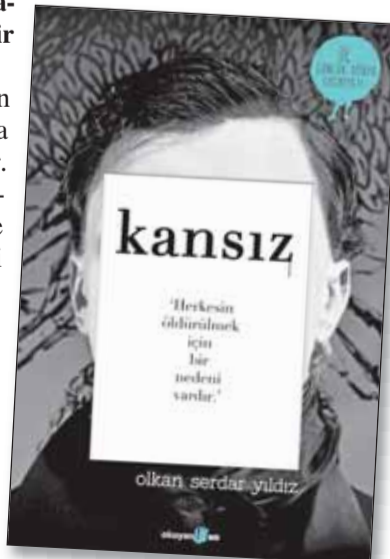
“Kansız” projesi nasıl şekillendi, ne kadar zamanda tamamlandı öykü, başlangıç ile son geldiği nokta arasında çok fark var mı?

Bir dağ evine kapandım, kimseyle görüşmeden, konuşmadan, hatta kedimi bile yanıma almadan sürekli yazdım, sürekli. Bazen titreyerek, bazen duvarlarla konuşarak, bazen haliyle kendime dolayıp yuvarlanarak, bazen de saatlerce sessizce ağlayarak. Ama bir ay gibi bir sürede bitti kitap. Yazdığımı bakmadım, geriye dönüp okumadım, ellerimden nasıl çıktıysa öyle kalsın istedim. Saf ramdım o benim ve öyle kalmalıydı.

İkinci kitap, yeni projeler, geleceğe dair düşüncelerle bitirelim. İstanbul Kitap Fuarı’nda imzan olduğunu biliyorum.

Bilmiyorum. Yaşam Koçum Erkan’la bir yol haritası çizeceğiz önümüzdeki günlerde. Sosyal sorumluluk projelerinde yer almak çok istiyorum ama. Bir de tabii ki tiyatro, olmazsa olmazım. Benim için bir yaşam biçimi, bir tutku tiyatro. Yeni bir oyun çıkartıyoruz bu ara ve takdir ederseniz ki çok sancılı bir dönem, çıkınca rahatlayacağım.

İmza günü ise şimdiden uykularımı kaçırıyor. Ben imza atmamı sevmem. Daha doğrusu imzam çok çirkin, hatta bir imza mı onu bile bilmiyorum. İmza gününde imza yerine, birkaç tüp kendi kanımdan getirme gibi bir düşünce var ortada. Okuyucu benden hep bir parça taşısın istiyorum, kanımı.

Ulusçuluk tartışmalarına farklı bir boyut

Çalışmanın esasına baktığımızda başlangıçta devletin soysaldan sosyal olana dönüştüğünü, ancak değişen koşullar ve durum çerçevesinde, liberal söylemin baskısıyla birlikte zamanla sosyal içeriğini terk etme eğilimi içerisine girmiş olduğunu görüyoruz

ŞENOL ÇARIK
senolcarik@gmail.com

“Doğru yıkılmaz, ancak sallanır”

Alt kimliklerin belli çevreler tarafından sürekli kaşınıp durduğu, dayatılan yeni yasalarla federasyon tartışmalarının gündeme oturtulmaya çalışıldığı şu günlerde inceleme fırsatını yakaladığım bir çalışmayı paylaşmak istedim bu sayıda.

Azınlık hakları ve Lozan Antlaşması denildiğinde ülkemizde ilk akla gelen isimlerden biri olan akademisyen Levent Ürer’in “Sosyal Devletten Sosyal Devlete” adlı kitabından söz etmek istiyorum sizlere. Ürer, titiz bir incelemenin ürünü olan bu çalışmasıyla ulusçuluk tartışmalarına farklı bir boyut katmayı hedeflemiştir.

SOSYAL ALANIN İNŞASINDA ULUSÇULUK KAVRAMI

Üç bölümden oluşan ve yer yer sivil toplum söylemi ve tartışmalarına da değinilerek sosyal devletin bir kenara itilmekte olduğu vurgusunun yapıldığı kitabın birinci bölümünde “ulus” ve “etnik” tartışmalarına vurgu yapılıyor. Sosyalleşme ve ulusçuluk kapsamında ele alınan bu başlığın altında sosyal alanın inşasında ulusçuluk kavramı, devlet ve sosyal gruplar, azınlık kavramları irdeleniyor.

Devletin sosyalleşmesine odaklanılan ve bu çerçevede sosyal devlet kavramının tarihsel gelişimi içinde incelendiği ikinci bölümde sosyal devletin sosyal olana geçişinin ortaya konulduğunu görmekteyiz.

Üçüncü ve son bölümde ise çalışmaya ilişkin özgün örnekler yer alıyor. Seçilen örnek devletlere baktığımızda ise özellikle sosyalist uygulamalardan geçmiş olan devletlerin ele alınmış olması dikkat çekiyor.

Çalışmanın esasına baktığımızda başlangıçta devletin soysaldan sosyal olana dönüştüğünü, ancak değişen koşullar ve durum çerçevesinde, liberal söylemin baskısıyla birlikte zamanla sosyal içeriğini terk etme eğilimi içerisine girmiş olduğunu görüyoruz.

Bunun yanı sıra devletin sosyal alandan elini çekmesinin sonucu olarak, azınlık, kültürel grup ve etnik gruplar dahil tüm cemaat davranış ve eğilimlerinin gündeme geldiği de vurgulanıyor.

KÜRESELEŞME-MILLİ DEVLET GERİLİMİ

Kitapta üzerinde durulan başka konu ise kapitalist liberal sisteme göre yalnız başına ve rasyonel olduğu varsayılan bireyin, sosyal yaşamda devletin boşalttığı alanda rekabeti yakalama adına hızla cemaat niteliğine benzer dayanışmacı özelliklerini ön plana çıkarmış olması.

Gelinen noktaya ilişkin Levent Ürer’in yaptığı bir başka tespit ise modern devlet kurumunun dayandığı cemiyet tipi örgütlenmelerin bile hızla cemaat özelliklerini ön plana çıkarmaya başlaması.

Bütün bunların yanında küreselleşme ile milli devlet arasındaki gerilime de değinilen çalışmada, küreselleşme ve milli devlet arasında bir gerilimin olduğu belirtilerek şu ifadelerle yer veriliyor: Küreselleşmenin milli devlete galip geldiği bazı noktalar bulunmakla birlikte, milli devletin tamamen dirençsiz olduğu da söylenemez. Bu tartışmalar henüz kesin bir sonuca bağlanmamış olsa da, gerek Avrupa Birliği, gerekse diğer bölgesel-kıtas-

sal federasyonların kuruluşlarını ve işlevlerini anlamak bakımından, küreselleşme ile ulus-devlet gerilimini anlamak önemli gözükmektedir.

“Mondros’tan Mudanya Mütarekesi’ne Türk Dış Politikası”, “Azınlıklar ve Lozan Tartışmaları” ve “Roman Olup Çingene Kalmak” gibi birçok kitaba imzasına atan akademisyen Levent Ürer “Sosyal Devletten Sosyal Devlete” çalışmasına ilişkin ise şunları belirtiyor:

“Bu kitap, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde yıllardır yürütmekte olduğum, ‘Ulusçuluk Hareketleri’ ile ‘Uluslararası Ekonomik ve Politik Sorunlar’ adlı doktora derslerimin tartışmalarının birer karışımı niteliğindedir. Ders akademik anlayış gereği birçok farklı kaynaktan yürütülmek durumunda olduğu için zaman zaman anlatılanların düzenli bir notunun yoksunluğu meslektaşlarım tarafından sıklıkla dile getirilmekteydi. Bu kitap tam da bu ayrıntılı okumalar öncesi sorgulama ihtiyacını karşılamak üzere hazırlandı.”

Yılların birikimi bir akademisyenin kalemle aldığı ve ulusçuluk tartışmalarına farklı bir boyut katma hedefindeki bu eseri mutlaka okumalısınız.

(Sosyal Devletten Sosyal Devlete, Levent Ürer, Melek Yayınları, 268 s.)

Puding Poli serisinin ikinci kitabı raflarda!

Dünya çocuk edebiyatının usta ismi Christine Nöstlinger’den...

Poli, serinin ilk kitabında sınıfta çalınan altın bir kolye ucunun izini sürerken, ikinci kitapta en yakın arkadaşı Rozi’yle birlikte çalınan köpeklerin peşine düşüyor.

Kahramanımız her zamanki gibi haksızlıklara karşı savaşıyor ve yine mutfakta marifetli mi marifetli...

“Puding Poli, çocukları en temel ahlaki konular üzerine düşünmeye ve haksızlıklar karşısında tavır almaya teşvik ediyor.” İsmet Güneş, İyi Kitap

İddia ediyoruz, okurken ağzınız sulanacak...

tudem®

facebook.com/tudem yayin grubu

twitter.com/tudem yayin grubu

www.tudem.com

Marxizm'in Marks sonrası felsefi serüveni: Marks'ın halleri

Marxizm'in 20. yüzyıl felsefi serüvenini ele alan "Marx'ın Halleri" kitabı hem konuyla ilgili okurlar açısından hem de Marxizm ile yeni tanışan okurlar açısından değerli bir kaynak. Marxizm'i pozitivistliğe saplanmış "bilim" örgüsünden çıkarıp doğru anlamak; hakikate daha yakın bir tarih anlayışının inşa edilip, geçmiş ve güncelin daha doğru yorumlanması açısından gerekli bir durum

GÖKAY ALBUZ

gokayalbu@gmail.com

Marxizm'in Marx sonrası felsefi serüveni birçok Marxizm yorumuyla birlikte ilerledi. Marx'ın metinleri üzerinden birçok Marxizm yorumu ortaya çıktı. Kurtul Gülenç ve Önder Kulak işte bu serüveni "Marx'ın Halleri / Marksist Düşüncede Diyalektik Bir Yolculuk" isimli Kalkedon Yayınevi'nden çıkan kitaplarında ele alıyor.

Kitap "Marksist Teori, Epistemoloji ve Eleştiri", "Marksist Teoride İnsan, Doğa ve Toplum" ve "Marksist Teoride Tarih, Siyaset ve Ütopya" bölümlerinden oluşuyor ve Marxizm'in bu konularına ilişkin Louis Althusser, Sean Sayers, Theodor Adorno, Max Horkheimer, Georg Lukacs gibi düşünürler tarafından getirilen yorumları eleştirel bir biçimde özetliyor. Dolayısıyla kitap 20. yüzyıl Batı Marxizminin eleştirel bir özeti olma özelliğini yansıtıyor.

"ALTYAPI ÜSTYAPIYI BELİRLER" EŞİTTİR MARKSİZM Mİ?

Marxizm'le yeni yeni haşır neşir olmaya başlayan bir gencin Georges Politzer, Leo Huberman gibi yazarların kitaplarından "Marxizm'e ilişkin" öğrendiği ilk argümanlardan birisi olan "altyapı üstyapıyı belirler"dir. Marx'ın "Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı"nın ön sözündeki "Maddi yaşamın üretim tarzı, genel olarak toplumsal, siyasal ve entelektüel yaşam sürecini koşullandırır." cümlesini dayanak yapıp, Marx'ın konuya ilişkin eserlerini bütünsel bir yaklaşımla ele almaktan uzak bu ekonomist bakış açısı; Marxizm'i "altyapı üstyapıyı belirler" cümlesine indirgeyip ekonomizm kabına sığdırarak hegemonya, hukuk, sanat, kültür gibi kavramları bir kenara itip, sınıf mücadelelerini sadece ekonominin belirleyiciliği temelinde ele alan ve üstyapı kurumlarının etkisini yok sayarak Marxizm'i derinliği olmayan ve pozitivistliğe saplanmış bir "bilim" olarak sunar. Kuşkusuz sınıf savaşlarında ekonomik yapının etkisi önemlidir ancak salt ekonomi üzerine kurulu bir

tarih anlayışı inşa edildiğinde, bunun Marxizm ile bir ilgisi kalmaz; aksine ekonomik determinizm soslu bir Marxizm bir anlayışı ortaya çıkar ki bunun Marxizm ile pek bir ilgisi kalmaz. Engels de "materyalist tarih anlayışına göre tarihte belirleyici etken, son kertede gerçek yaşamın üretilmesi ve yeniden üretilmesidir. Marx da ben de bundan daha fazlasını hiçbir zaman ileri sürmedik... Ekonomik durum temeldir ama çeşitli üst yapı öğeleri..., tarihsel savaşımın gidişi üzerinde etki yapar ve birçok durumda özellikle onların biçimini belirlerler..." (F. Engels. Seçme Yazışmalar c.2, s.236, Sol Yayınları) "Her ne kadar maddi yaşam tarzı ilk nedense de bunun, ideolojik alanların bunun üstünde bir etkiye bulunmamasını ve onu etkilemesini dışlamadığını ama bunun ikincil bir etki olduğunu keşfetmediyse (bir) adam incelediği konuyu kuşkusuz anlamamıştır..." (age s.233-234 Engels Schmidt'e mektup. 5 Ağustos 1890) diyerek bu ekonomik determinist anlayışın Marxizm ile ilgisi olmadığını söylemişti. İşte kitabın başında bu kaba "Marxizm anlayışı"na işaret eden

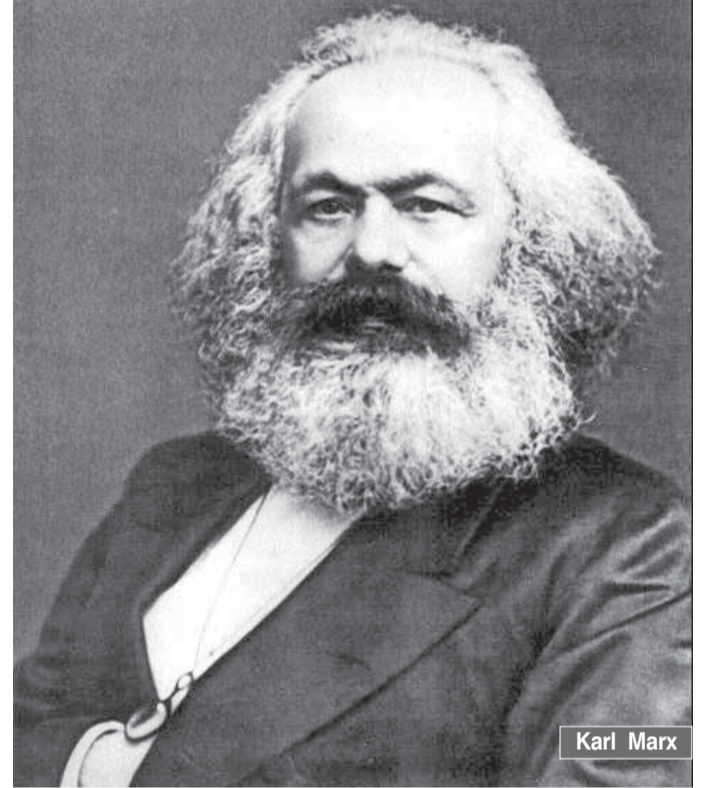
Kurtul Gülenç ve Önder Kulak, Karl Marx'ın "Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı" eserinin "Önsöz" bölümüne dayandırılan bu anlayışın 20. yüzyıl Batı Marxizm tartışmalarının temel eksenini belirlediğini söylüyorlar. Bu "ekonomik determinizm soslu Marxizm'in, tarihsel materyalist anlayışı tarihteki "her gelişmenin ekonomik olgularla açıklanabileceği" önermesine dönüştürdüğünü ifade eden Gülenç ve Kulak, Marxizm'in siyasal ve ideolojik öğeleri dışlayan aşırı indirgemeci bir

yaklaşımına çevrilmesinin ve Birinci Dünya Savaşı'nda Marksistler arası tartışmalar ile İkinci Dünya Savaşı'nda emekçi sınıfların faşizmin peşinden sürüklenmesinin bu ekonomist anlayışın sorgulanmasını gerekli kıldığını vurguluyorlar. Bu sorgulama ise Marx'ın metinlerinin her ne kadar aralarında ayrılıklar olsa da Antonio Gramsci, Karl Korsch, Louis Althusser, Max Horkheimer, Theodor Adorno, Georg Lukacs, Herbert Marcuse gibi daha birçok düşünürler tarafından yeniden yorumlanmasıyla mümkün olduğunu ifade ediyorlar.

"DOĞAL" VE "TOPLUMSAL" İKİ YABANCI MI?

Marxizm'e ilişkin yürütülen tartışmalardan birisi de Marx'ın insan doğasına ilişkin fikirleri. Louis Althusser, Marx'ın eserlerini genç ve olgun dönem olarak ikiye ayırıyor ve Marks'ın 1845 yılından sonraki eserlerinde daha önce yazdıklarından keskin bir kopuş gerçekleştirdiğini ve bu tarihten sonra Marks'ın eserlerinde 'insan doğası' kavramının olmadığını iddia ediyor. Norman Geras ise doğal ve toplumsal olan arasında bir ayrım yaparak bunları karşıt olarak ele alıyor. Sean Sayers ise doğalın ve toplumsallığın analitik bakış açısıyla ele alındığında bütünü görememe eksikliğinin diyalektik bakış açısıyla giderilmesi gerektiğini ve her ikisinin de birbirini belirlediğini ileri sürüyor ve dolayısıyla "insan doğası" kavramının

doğal olanın üzerinde onu aşan bir toplumsallıkla yükseldiğini söylüyor. Üç düşünürün fikirleri özetleyen Kurtul Gülenç ve Önder Kulak, Sean Sayers'ın insan doğasına ilişkin fikirlerini benimserken buna ilişkin verdikleri örnek ise dikkat çeken: Bir işçinin ve burjuvanın yür-

Karl Marx

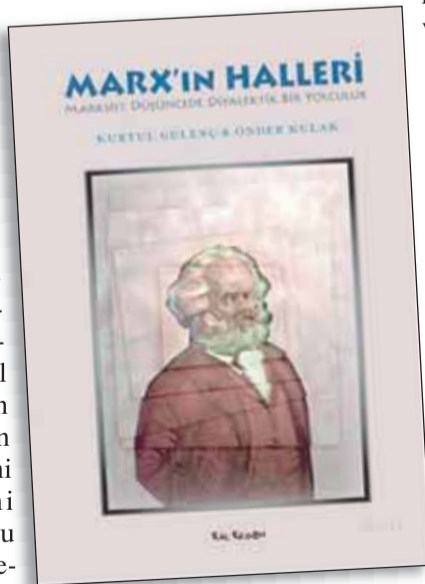
rümek fiilini ele alan Gülenç ve Kulak, bu eylemin "doğal" bir edim olduğunu ancak işçi ve burjuva açısından yürümek fiilinin hangi "toplumsal gerçekliği" ürettiğinin sorgulanması gerektiğini ve işçi ile burjuvanın yürümek fiili ile farklı toplumsal gerçeklikler ürettiğini dolayısıyla doğal niteliklerin daha çok ortaklaştırıcı ve toplumsal niteliklerin ise daha çok ayrıştırıcı olduğunu söylüyorlar.

MARKSİZM'İ EKONOMİK DETERMINİSTLERDEN KURTARMAK

Marxizm'in 20.yüzyıl felsefi serüvenini ele alan "Marx'ın Halleri" kitabı hem konuyla ilgili okurlar açısından hem de Marxizm ile yeni tanışan okurlar açısından değerli bir kaynak. Marxizm'i pozitivistliğe saplanmış "bilim" örgüsünden çıkarıp doğru anlamak; hakikate daha yakın bir tarih anlayışının inşa edilip, geçmiş ve güncelin daha doğru yorumlanması açısından gerekli bir durum. Türkiyeli okurun Marxizm'e ilişkin ekonomik determinizm soslu klişelerden kurtulması da bu tür derinlikli kitaplar sayesinde olacaktır.

(Marx'ın Halleri - Marksist Düşüncede Diyalektik Bir Yolculuk, Kurtul Gülenç, Önder Kulak, Kalkedon Yayıncılık, 368 s.)

Marxizm'i "altyapı üstyapıyı belirler" cümlesine indirgeyip ekonomizm kabına sığdırarak hegemonya, hukuk, sanat, kültür gibi kavramları bir kenara itip, sınıf mücadelelerini sadece ekonominin belirleyiciliği temelinde ele alan ve üstyapı kurumlarının etkisini yok sayarak Marxizm'i derinliği olmayan ve pozitivistliğe saplanmış bir "bilim" olarak sunar

Bilinç ve komedinin materyalizmi

Alenka Zupancic

Özgür olma hissi, cennete gidip gitmeme iradesini, Amerikan Rüyasına dahil olup olmama meselesini salt kişilere yükler. Böylelikle, herkes kendi başına gelenlerin sorumlusu haline gelir: "Her koyun kendi bacağından asılır". Bu söz neoliberal ideolojinin amentüsüdür ve haklılık oranı arttığında sözün müminleri de artar, bunun tersi de geçerlidir

CENK ÖZDAĞ
ozdagcenk@hotmail.com

Son yıllarda, Hegel'e, Lacan'a, Marx'a ve Freud'a artan bir ilgi olduğu kolaylıkla gözlemlenebilir. Özellikle de bu gidişatı sezenlerin, adı geçen düşünürlere gönderme yapma konusunda bir hayli ısrarcı oldukları görüldüğünde bu olgu daha da açık bir hal almaktadır.

20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan Slovenya kökenli düşünürlerin ve onların dostlarının şimdilerde büyük bir ses getirdiklerine şahit oluyoruz. Bunların başında Slavoj Žižek, Alenka Zupancic, Mladen Dolar gelmektedir. Ortak özellikleri Lacan ve Hegel okumaları yapmaları ve Ljubljana'da yetişen Ljubljana Psikanaliz Ekolü'nün öncüleri olan düşünürlerin yapıtları, son yıllarda hızla dilimize çevrilmektedir.

Çevrilen eserlerden bir tanesi de Alenka Zupancic'in "Komedij: Sonsuzun Fizigi" adlı eseridir. Eserin özgün adı (The Odd One In: On Comedy) değiştirilerek basılmış olsa da Türkçe basımındaki ad kitabın temel tezini belirtmesi bakımından başarılı bir buluş olmuş. Tuncay Birkan'ın, her zamanki gibi, ustaca çevirdiği eser Metis Yayınları tarafından 2011'in Eylül ayında basılmış.

KOMEDİ VE FELSEFE: TARİHSEL VE DÜŞÜNSEL ORTAKLIK

Başlıkta geçen ortaklık sözcüğü biraz abartılı gelebilir, özellikle de felsefe tarihi boyunca komedinin, nadiren ele alınmış bir konu olduğu düşünülürse. Ancak Zupancic'in, komediyi ve komik olanı betimlemesinden sonra bu ortaklık apaçık bir biçimde görünecektir. Elbette bu ortaklığın düşmanca bir yanı da var: Felsefenin belirli akımları komedinin "gör dediğini" kapatmaya canhıraş bir biçimde çalışmaktadır. Öte yandan, birbiriyle çatışır görünen kimi felsefi akımlar komedinin gör dediğini görmek konusunda ilginç ortaklıklar kurmaktadır: Hegel-Lacan, Hegel-Marx, Aristoteles-Bergson, vs.

"APOLİTİK" MİZAHIN POLİTİKLİĞİ

Komedinin gör dediğini kapsamlı bir biçimde sunamayacağız, bu görevi kitaba ve onu takip edecek okuyucuya bırakıyoruz. Fakat günümüz açısından komedinin ve ortaya koyduğu şeyin karakterini sunabilmek açısından kitaba göndermeler yapacağız. Günümüzde komedi ve mizah üzerine yapılan tartışmaların başında mizahın politik konuları ele alıp almaması gelmektedir. Bu konuda Zupancic, mevcut ideolojik iklimi betimleyerek sözünü söylemektedir. İçinde yaşadığımız zamanların betimlemesini şöyle ortaya koymaktadır yazar:

"Özgürlük ve özgür iradenin, mizahın, "pozitif tavır takınma"nın ve bütün ideoloji-

ler karşısında mesafe almanın egemen ideolojinin başlıca tarzı haline geldiği zamanlar..." (s. 12-13)

Yazarın sözünü ettiği mesafe koyma, hem en kaba güldürülerde (önümüzden geçen birinin düşmesi örneğindeki gibi, güleriz çünkü mesafe koyabiliriz kendimizle arasına), hem de en inceltmiş esprilerde kendini gösterir. Mesafe koyma, ne yazık ki, burada sözünü ettiğimiz denli masum bir tavır değildir. Egemen ideolojinin "mesafe koyması" bir sahtekarlıktır. Mesafe koyduğunu ilan ettiği şeyin en merkezinde bulunan günümüzün neoliberal ideolojisi, karşısındaki hemen her şeyi köşeye, sınıra ya da moda deyişle söylersek marjine itmektedir. Tüm ideolojileri marjinalleştirerek herkesin ortasında gizli bir hayata kavuşur ve merkezdeki yerini sağlamlaştırır. Merkezi bırakmak istemeyenlerse marjinal olduklarını, daha doğrusu merkezden olduklarını söylerler ve böylelikle de merkeze biat ettiklerini ilan ederler. Bu tiyatrodaki "Bütün ideolojiler ve Projeler (elbette başkalarının İdeolojileri sıfatıyla ve hepsi illaki totaliter veya ütöpik oldukları için) ile kendi arasına mesafe koyma jestini teşvik etmeyi ve övmeyi seven günümüz söylemi, kendi gerçekliğini bütünüyle ideoloji-dışı olarak sunmaya çalışır. Halen içinde bulunduğumuz sosyo-ekonomik gerçeklik, git-tikçe daha çok dolaysız bir

doğal olgu, bir doğa olgusu olarak, dolayısıyla ancak mümkün olduğunca başarılı biçimde uyum sağlamaya çalışabileceğimiz bir olgu olarak sunulmaktadır." (s. 15)

MERKEZ, PERDE ARKASINDAN, MARJİNALİN ROLÜNÜ ÇALAR.

Sözü edilen mesafe koyma, merkezin gizli basısının en önemli bileşenidir. Polis copunun ayan beyan ortada bulunan "çağdışı" sertliğini gizler, dahası onu gereksiz hale getirir gibi görünür. Cop artık son çare gibi gösterir kendisini. Zihinlere inen daha sağlam darbeler işte bu gizli rol çalmada gösterir kendisini:

"... ironik mesafe ve gülmenin çoğunlukla her türlü has ideolojinin içsel koşullarından biri olduğu rahatlıkla gösterilebilir, zira ideo-

lojinin başlıca özelliklerinden biri, doğrudan "dogmatik" baskıdan kaçınması ve üzerimizde tam da kendimizi eylemlerimizde en özgür ve özerk hissettiğimiz zamanlarda güçlü bir etki yaratmasıdır." (s. 12)

Özgür olma hissi, cennete gidip gitmeme iradesini, Amerikan Rüyasına dahil olup olmama meselesini salt kişilere yükler. Böylelikle, herkes kendi başına gelenlerin sorumlusu haline gelir: "Her koyun kendi bacağından asılır". Bu söz neoliberal ideolojinin amentüsüdür ve haklılık oranı arttığında sözün müminleri de artar, bunun tersi de geçerlidir.

SİSTEMİN İDEAL KİŞİ TASAVVURU

Sistem bu yolla, kişiler arası ilişkileri de düzenler. Kişiler arası ilişkiler düzeyinde sözü edilen "cop" bir kez "sistemin ideal kişi tasavvurunda" kendini gösterir:

"Kendini iyi hisseden (ve mutlu olan) kişi iyi bir kişidir; kendini kötü hisseden kişi de kötü bir kişi". (s. 13)

Mutluluk ya da mutsuzluk üzerinden terbiye edilen kişiler, diğerleriyle ilişkilerinde olabilmek, sevebilmek için mutlu olmalıdır. Fakat söze dikkat edelim. İdeal kişinin kendisini "iyi hissetmesi" gerekmektedir, iyi şeyler yapması değil. "İyi hissetme" giderek doğal bir özellik, bir mizaç meselesi haline gelir. Mizaç yoluyla terbiye edilenler, üslup sorunlarıyla söylemlerinin içeriğinden

uzaklaştırılır. TV'de karşımıza çıkanların söylediklerinde, günlük yaşamları, kendilerini nasıl hissettikleri, arkadaş çevreleri, facebook profilleri önem kazanır. Bütün bunlar yeni düzenin sosyoekonomik gerçekliğinde kişinin tuttuğu yerin bir göstergesi haline gelmiştir. Bu yolla artık kişiler deri renklerine, dillerine göre değil de sistemin merkezine tutunma yeteneklerine göre ayırt edilir. Dikkat ediniz, merkezinde yer tutup tutmamlarına göre değil, bunu yapmadaki yeteneklerine göre. Dolayısıyla, merkezde bulunup bulunmama, kişilerin güya "doğal" olan yeteneklerine, doğumdan belirlenen yazgılarına bağlıdır. Modern ırkçılık karşımızdadır:

"Geleneksel ırkçılık, biyolojik özellikleri toplumsallaştırma - yani bu özellikleri delay-

sızca verili bir toplumsal düzenin kültürel ve simgesel noktalarına tercüme etme - eğilimindeyken, günümüz ırkçılığı ters yönde işler. Sosyo-simgesel düzenin ürettiği farkları ve özellikleri "doğallaştırma" eğilimindedir." (s. 14).

Modern ırkçılık ve liberal tavır insanı olduğu gibi bırakma, daha doğrusu onun olabileceklerinin önüne geçebilmek amacıyla sabit bir doğallık yaratma projesinde buluşur. Toplumla uyumsuzluk yaşayan, sistemin kötü (yani mutsuz) kişileri tedavi etme bu projenin bir parçasıdır. Tedaviden kastımız kişiyi eksiklikleriyle yüzleştirerek onu sistem karşısında itaate zorlamaktan başkası değildir. Oysa psikanaliz kişinin teslim alınması şeklinde beliren bilinçdışı keşfetmenin ötesine geçmelidir. Marx'ın "Alman İdeolojisi"nde, Hegel'in de "Tinin Görüngübilimi"nde belirttikleri gibi varolanları ya da dünyayı bilmek ancak onu değiştirme hedefiyle yahut praksiyesiyle mümkündür. Bu önermeye paralel olarak psikanalizde:

"Asıl sorun tam bu bilinçdışının, kendisi dışında, kişinin davranış, konuşma, başkalarıyla ilişki tarzlarında, başına 'gelip duran' belli konumlarda cisimleşmesini sağlayan simgesel ve imgesel yapıların nasıl değiştirileceği meselesidir." (s. 24)

İnsanın ne olduğunu bilme iddiasını sıklıkla tekrarlayan neoliberal iklimin düşünsel ürünleri onu aynı zamanda olabileceklerinden de ayrı tutmaya çabalar. Buna karşı materyalist tutum, insanı olabilecekleriyle birlikte kavramaya çabalamalıdır. Zupancic'in de dediği gibi:

"İnsan sadece insandır" son tahlilde soyut idealizme ait bir aksiyomdur; temelde "insan Tanrı değildir"den başka bir şey ifade etmez. Oysa komedinin savunduğu hakiki materyalist aksiyom, daha çok şudur: "İnsan insan değildir." Yukarıda bahsedilen sonluluk metafiziğinin [insan sadece insandır] kendini insani zaaf ve kusurları kabullenmeye yönelik gönül okşayıcı bir hümanizm içine kapattığı zaman göremediği şey de budur." (s. 53)

Bilincin ürünü olan kuruntular, eylemler kişinin öznelliğine hapsedilemeyeceği gibi zihnine de sığmaz. Bunlar tam da sahip oldukları simgesellik ve imgesellik nedeniyle maddi ve tarihsel bir varoluşa dahildirler. Bu saptama Hegel'in kavrayışına da uygun düşer: Hegel'in dediği şudur: "Bilincin ürünü olarak Mutlak Tin, tam da böyle bir ürün olma sıfatıyla, gerçek bir şeydir, maddi ve tarihsel varoluşa sahip olan bir şeydir." (s. 23)

Bilinç ile onun maddi varlığını birarada ele alan ve düşünsel bir şölen niteliğinde olan bu kitap umarız layık olduğu ilgiyi bulur. İyi okumalar...

(Komedij: Sonsuzun Fizigi,
Alenka Zupancic, Metis Yayınları,
Çev: Tuncay Birkan, 216 s.)

Komedinin Materyalizmi

"Komedinin gerçekten de son derece materyalist olmasının nedeni sadece bizlere (kabullenmemiz gereken) nihai ufkumuz olarak ve hayatımızın bir koşulu olarak çamuru, pisliği, kesif ve kaba saba gerçekliği hatırlatması ve bunda ısrar etmesi değildir. Komedi ma-

teryalisttir çünkü bu maddiliğin çıkmazlarına ve çelişkilerine ses verir, onları ete kemiğe büründürür... Komedi materyalisttir çünkü maddiliğin katıksız ruha, katıksız ruhun da maddi bir şeye dönüşümünü, bizatihi maddiliğin bünyesinde bulunan bir güçlükten kaynaklanan bir ve aynı hareket olarak görür." (s. 50).

Zekânın evrimi

Gezegemizi bekleyen, çoğuna da kendimizin yol açtığı kötü geleceğin üstesinden ancak genetik dışı öğrenme sistemiyle gelebilme olasılığı, ayrıca diğer olası gezegenlerle iletişimin mümkün olup olmadığını araştırmak gibi iki temel sebep bile zekânın evrimiyle ilgilenmek için yeterli bir sebeptir

NURİYE BİLİCİ

Jean-Jacques Rousseau, 1754 yılında yazdığı "İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine Bir Konuşma" adlı eserinde şöyle yazar: "Doğal halini gereği gibi yorumlayabilmek için insanı kökeninden itibaren değerlendirmek önemli olsa da... ben, insanın ardı ardına oluşan gelişimlerini takip etmeyeceğim... Bu konuda ancak belli belirsiz ve neredeyse hayal ürünü varsayımlarda bulunabilirim. Karşılaştırmalı anatomi şimdiye dek çok az gelişme kaydetmiştir ve doğalcıların gözlemleri de sağlam bir akıl yürütmeye yeterli temel oluşturamayacak kadar belirsizdir."

Charles Darwin ise "İnsanın Türeyişi"nde "İnsanın, her ne kadar kendi çabaları sonucu olmasa da organik çeşitliliğin en tepesinde olmaktan gurur duyması kabul edilebilir ve başlangıçta orada olmayıp da sonradan ortaya çıkmış olduğu olgusu ona uzak gelecekte daha yüksek bir kader umudu verebilir. Fakat bizim derdimiz umut veya korku değil, sadece gerçek; tabii aklımız ne kadarını keşfetmemize olanak veriyorsa o kadar gerçek." diye yazıyordu.

Aradan iki yüz yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen Rousseau'nun ve Darwin'in uyarıları halen geçerli görünüyor. Karşılaştırmalı beyin anatomisinde ve insan ve hayvan davranışları araştırmalarında meydana gelen kayda değer gelişmeler göz önüne alındığında belki de yeni bir sentez yapmanın zamanı gelmiştir.

Uzay bilimleri ve astronomi konusunda uzman olan Carl Sagan, Jakob Bronowski'nin insanın ve insan beyninin birlikte nasıl geliştiklerini ele aldığı "İnsanın Yükselişi" adlı çalışmasını incelediğinde yapmak istediği sentez için hareket noktasını bulmuş olur. Bronowski bu çalışmada dünyadaki organizmaların çoğunun genetik bilgilere, yaşamları sırasında edindikleri genetik olmayan bilgilerden daha fazla bağımlı olduklarını, ancak insanlar için tam tersi bir durumun söz konusu olduğunu öne sürüyordu. Ona göre davranışlarımız önemli ölçüde genetik mirasımızca kontrol edilmesine rağmen, beyinlerimiz sayesinde yeni davranışsal ve kültürel yollar açma şansına sahip varlıklardık.

Gezegemizi bekleyen, çoğuna da kendimizin yol açtığı kötü geleceğin üstesinden ancak genetik dışı öğrenme sistemiyle gelebilme olasılığı, ayrıca diğer olası gezegenlerle iletişimin mümkün olup olmadığını araştırmak gibi iki temel sebep bile zekânın evrimiyle ilgilenmek için yeterli bir sebeptir Sagan'a göre. İnsan zekânının yapısı ve evrimi gibi zor bir biyolojik prob-

lemi ele alırken ilk olarak beyinle ilgili bir önermeyle yola çıkıyor: Beynin işlevi –ki buna çoğu zaman zihin deriz- yapısının ve işlevinin bir sonucundan başka bir şey değildir. Zihin beynin öğelerinin ayrı ayrı veya birlikte hareketinin sonucu olabilir. Bazı süreçler bir bütün olarak beynin bir işlevi olabilir. Henüz beynin bütün işlevlerini ayırtmak ve yerini belirlemek mümkün olmamıştır, ancak kanıt yokluğu, yokluğun kanıtı demek değildir.

İNSAN ZEKASININ EVRİM HIZI

İnsan zekâsının evrimi konusundaki düşüncelerini aktarmak ve okuyucunun kolayca anlayabilmesini sağlamak amacıyla "kozmetik takvim" adını verdiği tarihlendirme çabası kitabın ilk bölümünü oluşturuyor. Bu takvimde evrenin on beş milyar yıl olarak kabul edilen ömrünü, yani büyük patlamadan bu yana olan varlığını tek bir yıla sıkıştırıyor. Örneğin, büyük patlamayı 1 Ocak olarak, Samanyolu galaksisinin oluşumunun başlamasını 1 Mayıs, güneş sisteminin oluşumunun başlamasını 9 Eylül, dünyanın oluşumunu 14 Eylül, dünyada en ilkel yaşam formlarının başlangıcını 25 Eylül olarak tarihlendiriyor. 1 Aralık tarihini dünya üzerinde oksijen oluşması, 31 Aralık tarihini de ilk insanların oluşumu olarak kabul edecek olursak, bildiğimiz insanlık tarihinin baş döndürücü hızını anlayabiliriz. Sagan'ın kozmik takvim aracılığıyla anlatmak istediği tam olarak bu. Bizler ancak 31 Aralık tarihini bilebiliyoruz ve halen onu yaşıyoruz. İnsan zekâsının evrim hızını görebilmemiz için etkili bir yol doğrusu...

GENLER VE BEYİN

Kozmik takvimden sonraki bölümde genler ve beyin hakkında yapılan araştırmalar ve yaşanan gelişmeler anlatılıyor. Sokrates'in insan ruhunu biri siyah biri beyaz iki atın zıt yönlerine çektiği ve pek de sürücüsünün kontrolünde olmayan iki tekerlekli bir arabaya benzetmesinden yola çıkarak ele aldığı üçüncü bölümde beynin anatomik yapısını ve sınırlarını ele alıyor. İnsanın evriminde sanatın ve kültürel gelişmelerin payının ele alındığı bölümler özellikle ilgi çekici. Son söz olarak: "Cennetin Ejderleri; İnsan Zekâsının Evrimi Üzerine Düşünceler", genetik mirasımız ya da sınırlarımız ne olursa olsun, zekâmızı geliştirme konusunda bizim de yapabileceğimiz şeyler olduğunu düşündürüyor.

(Cennetin Ejderleri, Carl Sagan, Say Yayınları, Çev: Mihriban Doğan, 272 s.)

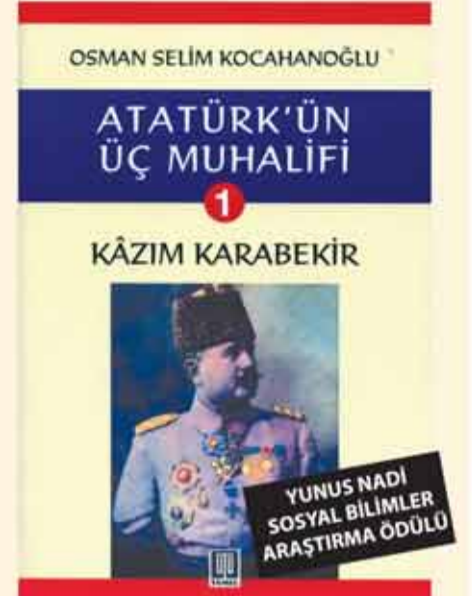
TEMEL YAYINLARI / TARİH DİZİSİ

ALİ FUAT CEBESOY

Bilinmeyen Hatıralar

Kuva-yı Milliye'nin İçyüzü

OSMAN SELİM KOCAHANOĞLU

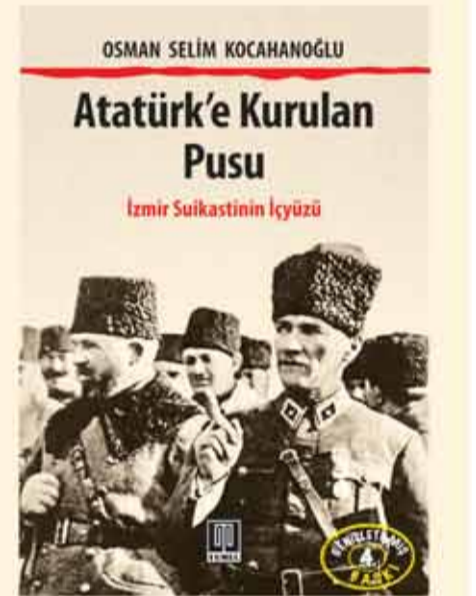
ATATÜRK'ÜN ÜÇ MUHALİFİ

1

KÂZIM KARABEKİR

YUNUS NADI SOSYAL BİLİMLER ARAŞTIRMA ÖDÜLÜ

OSMAN SELİM KOCAHANOĞLU

Atatürk'e Kurulan Pusu

İzmir Suikastinin İçyüzü

Kitaplarımızın adına ve içeriğine bakılarak kesinlikle ve kesinlikle polemik amaçlı yazıldığı sanılmamalı. Tam bize göre ve tam içimizden yetişen sırdaş ve yoldaşlarımızın Milli Mücadele boyunca yaşadıkları anlaşmazlıkların bilinmeyen yönleri, farklı bir bakış açısıyla ortaya konulmaktadır. Bütünsel ve bağımsız portreler yerine, yoldaşların kişiliği okunarak Mustafa Kemal portresi, Mustafa Kemal portresi okunarak yoldaşların kişilikleri ortaya çıkarıldı. Muhafazakar odaklı Karabekir ve Rauf Orbay kişiliği ile, ana toplum büyük kimlik odaklı Mustafa Kemal kişiliğini anlaşmazlığa sürükleyen ideolojik kök paradigmaların arkaplanı mercek altına alındı.

Atatürk'ün karizmatik ve otoriter vesayetinden kurtulamayan sırdaş ve yoldaşlar; parlayan yıldızını söndürmediği gibi, önderliğini de engelleyemedi. Bir zamanlar en yakında iken en uzaklara savruldu. Yoldaş oldular ama sırdaş olamadılar. Sivil-asker yüzlerce aktörün yer aldığı kurtuluş ve kuruluş mücadelesi; elbette birkaç kişinin eseri değildi. Ne var ki tarih yapan devlet kuran insanların gerçek rollerini doğru yerine koymak için, tarihe şaşı bakanlı zihinlerin bilinç aydınlığına kavuşması gerekiyordu.

OSMAN SELİM KOCAHANOĞLU KİTAPLARI

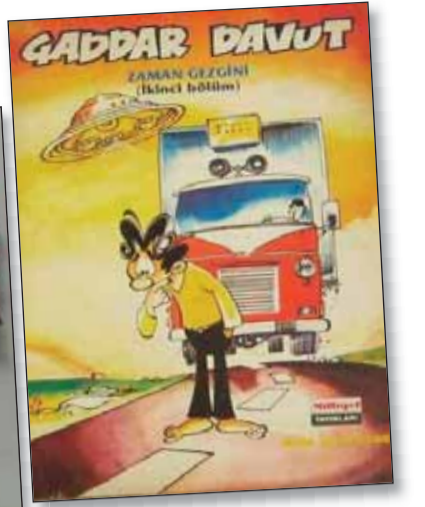
- Atatürk - Rauf Orbay Kavgası, 800 S. 45 TL
- Atatürk'ün Üç Muhafızı Cilt 1 : Kazım Karabekir 600 S. 35 TL
- Atatürk'e Kurulan Pusu / İzmir Suikastinin İç yüzü 600 S. 35 TL
- Divan-ı Harb-i Örfi / Tehcir Yargılamaları 675 S. 40 TL
- 31 Mart Ayaklanması ve Sultan Abdülhamid 650 S. 35 TL
- İttihat - Terakkinin Yargılanması 650 S. 40 TL
- Cavid Bey'in Anıları / Felaket Günleri, 2 Cilt 750 S. 50 TL
- Meşrutiyetten Mütarekeye 700 S. 40 TL

ALİ FUAT CEBESOY KİTAPLARI

- Milli Mücadele Hatıraları 35 TL
- Siyasi Hatıralar Cilt I - II 40 TL
- Bilinmeyen Hatıralar / Kuva-yı Milliye'nin İçyüzü 35 TL
- Sınıf Arkadaşım ATATÜRK 20 TL

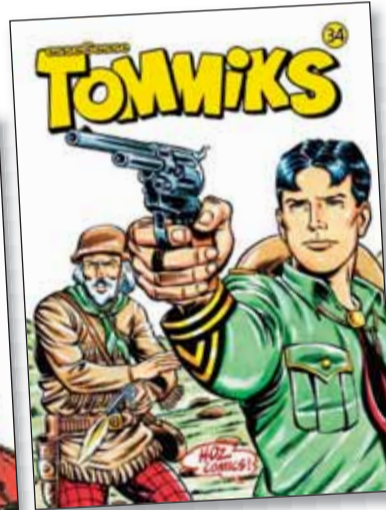
ALFA DAĞITIM ve KİTAPÇILARDA

TEMEL YAYINLARI / Piyerloti Cad. Dostlukyurdu Sk. 10/5 Çemberlitaş-İSTANBUL
Tel: 0212 516 23 52 Faks: 0212 517 75 96

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE

Düşüncenin sözü çizdiği an: Çizgi Roman

NURİ KURTCEBE

Önce sesler vardı... Ve çizgi....

Sözler uçup gitti, kalıcı olan çizgiydi yerkürenin boşluklarında. Günümüzden binlerce yıl öncesi ilk insan hangi dürtülerin sonucunda kaygı, duygu ve düşüncelerini mağara duvarlarına taşıdı, "taşırıldı"? Çizgi, ilk çağlardan bu yana hep vardı. Bazen bir hayvan oldu ademoğlunun avladığı, bazen bir kadın... Kuytu, derin mağaraların duvarlarına yansıdı dış dünyadan iç dünyasına geçiş kayalara kazınarak. Hayat, başlangıcından hemen sonra çizgiyle tanıştı. Gerisi uzun, çok uzun bir roman. Kalkış noktası yüzyılların kum saatlerinden akıp, yitip gitmesinin ardından o zamana, "Önce ilk romana ve çizginin romanla kavuşmasına kadar uzanan..."

Sözler, irili ufaklı işaretlere, ke-limelere döküldü. Düşler, ince kalın

çizgilere. Görsellik sözle el ele tuttu. Çizgi roman oluştu... Onun gerçek tarihsel kökeni, düşüncenin sözü bulup büyük bir tutkuyla tutsak etmesiyle başlar ak kâğıt üzerine. Tıpkı, arkasından milyonlarca okurunu farklı an, yer ve biçimlerle ilgili kılması gibi...

Batıda çağdaş teknoloji ve kitle iletişim araçlarının altın çocuğu olarak kabul edilen bu kâğıttan cazibe, bir anlamda eski Yunan'ın mitolojik kahramanlarını bazen aynen ya da farklı kalıp ve kimliklerde yeniden yaşama kazandırdı.

Gücüyle dağları titreten Herkül, eski Yunan'ın inanışının üzerinden binlerce yıl geçtikten sonra yirminci yüzyılda "Uçan Adam Süpermen" tipine dönüşerek evrensellığe ulaştı. Çizgi roman okuru Yunan tanrılarını, kudret ve aza-

metlerini, akrabalık ilişkilerini, aralarındaki çelişkileri, aşklarını, savaşlarını, şölenlerini, gazaplarını bilmiyordu. Anlamak, yüzlerce sayfadan oluşan sıkıntılı kitap sayfalarının arasına sıkışmıştı. Oysa çizgiyi algılamak? Bu, gayet kolay ve keyifli bir işti. Okur tuttu bunu seçti, üstelik bir daha hiç elinden bırakmamacasına...

Batıda ilk çizgi romanlar günlük gazetelerde yayımlanan küçük bölümlerden oluşan sınırlı koleksiyonlardı. İlk örnekler çoğunlukla kaba çizgilerden ve zayıf metinlerden meydana geliyordu. Bu halleriyle ancak bir ya da iki sayfa yayımlanma olanağına kavuşuyorlardı. Bütün bu olumsuzluklara karşın, kapladıkları alçakgönüllü yerleriyle çizgi romanlar içinde hayat buldukları günlük gazetelerin diğer sayfalarına göre oku-

ru düşler ülkesine çekmekte, buldukları ortamdan kapıp götürmekte çok daha başarılı oluyorlardı.

BİR SÜPERİN DOĞUŞU...

Tamamı renkli ilk çizgi-roman dergisi olan Action'da (Ekşin) 1938'li yılların Amerikasında ilk süpermen tipi yayımlandı. Çıkar çıkmaz okurların ilgisi de süper oldu bu kâğıttan kahramana. Hedef kitlesiyle tanıştığı andan itibaren yeni bir iletişimin öncüsü oldu süper adam. İnanılmaz işleri tereyağından kıl çeker gibi bir çırpıda hallediveren mucizevi çizgi insanın romanı 1938'den bu yana tamı tamına 54 yıldır yayımlanıyor. Uçan adam uzayda dilediği zaman gönlünce cirit atan, koskoca bir tankeri havada sigara paketi gibi kolayca yanında taşıyan doğaüstü insana çizgi romanların sayfaları dar

Anlamak, yüzlerce sayfadan oluşan sıkıntılı kitap sayfalarının arasına sıkışmıştı.

Oysa çizgiyi algılamak? Bu, gayet kolay ve keyifli bir işti. Okur tuttu bunu seçti, üstelik bir daha hiç elinden bırakmamacasına

geldi. Soluğu, yedinci sanatta, sinemada aldı. Üst üste filmleri çekildi. Gösterime girdiği ülkelerde gişe rekorları kırdı. Hakkını teslim etmek gerek, vücudunun akıl almaz yeteneklerinden yaptıklarına, yatırımcılarına bıraktığı dolardan kârlara kadar her yönüyle süperdi Süpermen...

ÖLÜMÜ ÇİZGİYLE YENMEK

1920 ile 1930'lu yıllar arasında yayınlanan ilk çizgi romanlar temelde ucuz, popüler ve periyodik yayınlara yönelik çizgiden çeşitlendiler. Tıpkı çocukluğumuzun akide şekerleri gibi.

Şayet hiç ölmeyen, yaralanmayan bir kahraman çıkartamazsanız o yıllarda çizgi romanı olma şansınız hiç yoktu. Dünya savışıyordu... İnsanların ölen, yara alan sıradanlara değil, kahramanlara ihtiyaçları vardı. Ölümü çizgiyle yenmek, çizgi romanda hayatta kalmak, kazanmaktı. "Great Depression" biçimiyle anlatımını bulan Amerikalının, "Büyük Bunalım"ı ardından Süpermen'in doğacağı ortamın psikososyal yapısını çoktan hazırlamıştı. Büyük savaşla birlikte gelen ekonomik bunalımın iyiden sıkıp daralttığı kitlelerin kağıttan kaplamı oldu. Bazı yorumculara göre, "Bireyin karanlık güçler karşısındaki aydınlığı, umudu ve zaferi oldu..." Kahramanlık öykülerinin yoldan adam aldığı bu dönemin çizgi romanları günümüze gelene kadar yoktan varettiler okuyucu kitlesiyle birlikte büyürek olgunlaştı.

KAĞIT ÜSTÜNDEKİ SINEMA ÇİZGİ ROMAN

Her ikisi de düş kurar. Sonra tutar ellerinden, binlerce, yüzbinlerce, milyonlarca tutkununun, onlara hayalden bir dünya sunar. Çizgi roman ve sinema; 1930'lu yıllardan beri kendilerini, izleyenlerine canı yürekten kabul ettirmeleri bu yüzden değil midir?

Çizgi romanın en görkemli evresinde çoğu genç çizer kâğıt üzerinde film yapmayı tasarlar olmuştur. Bu, hiç de gerçekleşmesi olanaksız kuru bir düş değildir. Yedinci sanatla çizgi romanın ortak teknik özellik, kalkış noktaları o kadar çoktur ki... Çizgi roman da, sinemada olduğu gibi dar-geniş aç, çerçeveleme, alan derinliği ışıklandırması gibi hareketli resim türleri ile zenginleştirilir. Gerçek bir çizgi roman sanatçısı tıpkı iyi bir film yönetmeninin yaptığı gibi, "başta anlatacağı öyküyü" iyi seçer.

Anlamli ve duyarlı noktalar biçimiyle ifadesini bulan vuruculuğu anlatımı içinde doğallıkla sunar. Işık ve gölge hareketi çizgi romanda çok önemlidir. Yüz, vücut ve arka planlardaki çeşitli şekillerin üstüne düşürülecek ışık titizlikle seçilir. Hareket, okuyucunun düş gücüne bırakılmış bir şekilde kare kare dondurulur.

Aslında her çizgi-roman sanatçısının çizimlerinde özgün bir stil ve üst düzey yaratıcılık vardır kuşkusuz, ancak, çizgi romanı hakkını vere vere okumayanlar bunun farkında olmaz. Bu realiteyi görüp kavrama, iyi bir şiiri her harfinden ve tümünden tatılarak okurcasına çizgi romana sevdalı okurlarca anlaşılabilir ancak. Hem, daha ilk karelerinde.

Çizgi romancının bir film yapımcısının harcadığı ölçüde büyük bir masrafı yüklenmesi gerekmez. İşte bu nedenle çizerler dünyalarını görselleştirmede daha özgürdür. Bununla birlikte, oluşturduğu dünyada ne-

leri anlatacağı daha önemlidir. Öyküsünün ana hatlarını gerçek hayatın sonsuz ayrıntılarından çekip sunması gerekmektedir. Şayet bu olmazsa... Ne mi olur? Konu, okuyucuyu bağlamaz. Okuru gerçekten düş çekemezseniz, işiniz gerçekten zor demektir. Çizer, üzerine düşen işlevi yerine getiremez, romanla okur arasında bir çekim oluşturamazsa sonuç hiç de iç açıcı olmaz. Çizgi kolayca karışır, yanı sıra kompozisyon ve ışıklar da kararır. Perspektiv bozuklukları... Oran hataları... Üçüncü boyutun yokluğu... Bunların tümü çizgi-roman sanatçısının kişisel görüşünü yansıtan noktalardır.

Filmler gibi çizgi romanlar da toplu üretilir, çabuk tüketilir. Başka sanat dallarının araçlarına kıyasla çizgi-roman sanatçılarınınki basittir. "Kurşun kalem, silgi, kâğıt, tarama ucu, fırça, çini ya da renkli mürekkep..."

Çizer öyküyü yazabildiği gibi isterse başkasına da yazdırabilir. Her iki durumda da eskizleme vardır; öykü tiplerinden konuşma balonlarına kadar.

ÇİZER ÖZGÜRLÜĞÜNÜ MÜ ÇİZER?

Hikâyeyi böldüğü sayfa sayısı ve kendi çizgiyle sınırlıdır bir çizerin özgürlüğü. Bir anlamda, "Çizer özgürlüğünü mü çizer?" sorusunun karşılığı, "Evetten başka ne olabilir? Birinin başladığı yerde diğerinin hudutları çizilmiş ve çizer bunu bizzat kendi elleriyle yapmış olur.

Kurşun kalemle resim kâğıdına çizilen sayfalar ya çizerin eliyle ya da konunun uzman yardımcılarıyla mürekkeplenir. Bu durumda bir illüstratör figürleri; bir diğeri yabancıların "background" dedikleri arka planları yani fonları, başkası da sözcükler, konuşma balonları ve kare çerçevelerini tamamlayıp mürekkepleyebilir.

Herhangi bir düzeltme, sansür olmazsa artık sayfaların filmi çekilebilir. Orijinal yayım boyutlarına indirilir. "Siyah-beyaz" ise siyah beyaz, "renkli" ise renk ayrımı yapıldıktan sonra baskıya gönderilir.

İYİ - KÖTÜ ÇİZER

Hemen herkes iyi-kötü çizer, ama profesyonel anlamıyla iyi bir çizgi romancı, "kendini geliştirmiş" olandır! Özgün bir çizgi stili, yaratıcısına ilginç öyküler çizmesini, ayrıca zamanla olgun çizgiye varmasını sağlar. Bazı çizgiciler bu noktaya ulaşamamışsa, takılıp kalmışlardır. Böylesi için yıllar sonra çizgilerinin içine düşeceği tekdüzelik sürpriz değil, kaçınılmaz sondur. Bunu önlemek adına sanatçı, her karenin takdiminde ve öykünün dramatik yapısının anlatımında devamlı yenilikçi ve buluşçu olmalıdır. Öykünün akışı içinde onu hem yazmalı, hem çizmelidir de. Ayrıca okuyucunun dikkatini çekmek için her sahneye gerektiğinde ilgi gösterilmelidir. Her kare birbiriyle bağlantılı yazı ve resimlerden oluştuğuna göre, yazılar çizgiyi öldürmemelidir. Çizgi, öyküyü özgün bir biçimde çözmek için sanatçının yeteneğiyle birlikte uç verip, filizlenir, gelişir. Sonuçta öyküyü oluşturan yazı metninden çok, resimsel bir algılamadır çizgi romanda ağır basan.

Her çizgi roman sanatçısı bir dünya yaratmalı ve onu insanlarla doldurarak kalabalıklaştırmalıdır. Bunu ne kadar güçlü bir biçimde gerçekleştirebilirse, çizgi roman sanatının ustası olmaya o kadar yaklaşacaktır.

SORDUK SORUŞTURDUK

Müthiş çizerlerimiz var, yayıncılar ucuza kaçıyor

CENK KÖNÜL GON-Çizgi Roman Kitabevi

Ülkemizdeki çizgi roman mağazası sayısı iki elin parmaklarını geçmiyor aslında. Herhangi bir kitap mağazası satıcısının karşılaştığı sorunlardan çok da farklı olmuyor sorunlarımız. Çizgi roman okuru herhangi bir roman okurundan daha heyecanlı, daha fanatik ve ısrarcı olabiliyor yalnızca. Bu da bir sorun değil aksine yaptığımız işi bize daha çok sevdiiren bir faktör.

Türkiye'de çizgi roman sektörü Fransa, İtalya, Amerika, İspanya hatta Almanya'ya oranla daha az gelişmiş olduğundan bilinçli okur da az. Geçmişten gelen bir gelenekle sadece Fumetti (İtalyan çizgi romanı) takip eden orta yaş üstü bir kitle var mesela. Frankofon ve İtalyan okuyan ancak amerikan ve japon çizgi romanını kesinlikle reddeden bir kitle bu. Bunun yanında, Amerikan çizgi romanlarını düzenli olarak aylık sayılar halinde takip eden koleksiyoner bir kitle de var tabii.

Sektörde arz-talep ilişkisi çok önemli. Halihazırda piyasada çok ciddi bir çizgi roman sirkülasyonu olmadığından, okur çoğunlukla ona sunulana geri çevirmiyor. Son 5 yıl içinde tüm dünyada yükselen bir Manga (Japon çizgi romanı) trendi var ve bizim yayıncılarımız da bu trendi yakalamanın peşinde son dönemlerde. Okur piyasada hiç bulamadığı türde kitaplara aç, yayıncılar da bunun farkında. Telif ücretleri çok uçuk olmadığı sürece, yayıncı okuyucunun ilgisini taze tutmak için elinden geleni yapıyor. Yerli çizgi roman ise ne yazık ki çok fazla üretilmiyor. Ülkemizde yerli çizgi ro-

mandan çok mizah dergileri ve karikatür yıllıkları ilgi görüyor. Bu yüzden üretim de hep bu türe yönelik oluyor.

Yerli çizgi romanın yeterli sayıda ve yeterli kalitede üretildiğini söylemek mümkün değil. Bu çoğunlukla, satışlarının düşük olacağını öngören yayıncının masraftan kaçınması, ucuza kaçması sonucu olan bir şey. Marvel Comics, DC Comics, Image Comics, Dark Horse ve Vertigo Comics gibi büyük yayıncılara çalışan müthiş çizerlerimiz var, dolayısıyla "bu ülkede çizer yetişmiyor!" demek de güç.

Kimi okur tamamen çizimleri için alır çizgi romanı, kimisi için ise önemli olan o çizgi romanın anlattığıdır. Ülkemizde ise çizgi romanı hayatının bir parçası yapmış küçük özel bir kitlenin dışında kalan okur kitlesinin önceliği sanırım kitabın fiyatı.

Dükkanımızda Amerikan çizgi romanlarının büyük ilgi gördüğünü söylemek yanlış olmaz. Yaklaşık 250 kişiyi bulan bir abone kitlemiz var. Çizgi romanları aylık fasiküller halinde aksatmadan takip eden bir kitle bu bahsettiğim. Ayrıca ortaokul ve lise çağlarındaki gençlerin de Manga'ya olan ilgisi çok büyük.

Çizgi romanın geçmişine ve bugününe bakıldığında, teknolojinin ve değişen kültürün her şeyde olduğu gibi bu mecra da çok etkili olduğu görülüyor. İlginin her geçen gün daha da fazla dijital kaymakta olduğu düşünülürse, gelecekte bizi çok daha fazla dijital-animatik çizgi romanın beklediğini söyleyebilirim. Ayrıca manga okuyup anime izleyen, uzakdoğu kültürünü çok seven ve benimseyen bir nesil yetişiyor. Yakin gelecekte bizim kültürümüz üzerinde de etkilerini göstermeye başlayacağını düşünüyorum.

Birazdan sizlere tanıtmaya çalışacağımız sanatçıların hepsi çizgi romanın gelişmesinde son derece etkin olmuşlardır. Onların her biri, kendi ekollerine bu sanatın bir yüzünü zenginleştirmiş ve çağdaşlarını etkilemişlerdir.

Amerika'da Will Eisner (Vil Ayznr) çizgi romana "Spirit" (ruh) tipiyle başladı. Harvey Kurtzman, "Mad" (Med) çeşitlemeleriyle devam etti. İngiltere'de Frank Bellamy (Frenk Belami) "Eagles" (İgils) çizdi.

Fransa'da Jean Griaud Moebius (Jan Jiro Mobius) Philippe Druillet (Flip Duruye) ve bugünün süper çizgicisi Milo Manara ile CAZA'nın (KAZA) fantastik dünyaları çizgi romana bambaşka boyutlar kattı. Günümüzün Amerikalı çizeri Richard Corben (Rıçrt Korben) bilimkurgu türünün ustası olarak uluslararası ve kalıcı bir üne kavuştu.

Sanatçı olduğu kadar yetenekli bir öykücü olan Richard Corben'in olağanüstü yapıtları Hollanda, İtalya, Fransa ve ABD'de sürekli yayımlanmaktadır.

İngiliz Barry Windsor-Smith (Beri Vindsor Simit) Amerika'da keşfedilmiş ve Marvel Comics (Marvel Komiks) için çizdiği "Conan - The Barbarian" (Barbar Konan) dizileriyle üne kavuşmuştur. Daha son-

ra kendi yayınevi Gorblimery Press'i kurmuş, başına gelebilecek bütün riskleri göze alarak poster sanatına yönelmiştir.

Wallace Wood ismi çizgi roman tarihinde özel bir yer tutar. Sürekli gelişen yeteneklere ve geniş kapsamlı stillere sahip olan Wallace Wood, eski ustalarla genç ve yetenekli Amerikan çizgici kuşağına bir köprü olmuştur.

1960'larda Batı yakasında doğan ve underground (yeraltı) hareketlerinin öncülerini olarak Victor Moscono ve Robert Crumb'ı unutmamak gerekir...Ayrıca Hugo Pratt, Enki Bilal, Lauzier, Alexis, Liberatore, Pichard, Magnus, Guido Crepax, Tose Munoz, Serpieri, Michealangelo Prado çizgi roman sanatının önde gelen isimleridir.

Çizgi romanın şu kısa tarihinde bile elimize geçen bilgilerde yer yer eksik seçimlerin ve unutulmuş önemli imzaların olmamasına dikkat ettik. Ama yine de, ana hatlara inmeden çizgi roman ustalarının özgeçmişine ve eserlerine şöyle bir göz atmak, yeni akımları belirlemek, yetenek zenginliğinin yanı sıra doğru yorumlanması çoğu kez yanlış yapılmış ve kitle iletişim içinde gizlenmiş hayalgücü zenginliğini sergilemek sanırım yeterli olacaktır...

“Okurla iletişim kurmadan çizmek olmaz”

M. SALİH KURT

Türk çizgi romanı ve çizgisi denince akla gelen ilk karakterlerden “En Kahraman Rıdvan”ı bizlere hediye eden, “Tipitip”in yaratıcısı ve Gırgır’daki panoramik sayfalarıyla çığır açan isimle, Bülent Arabacıoğlu’yla sizler için, sanatı, kariyeri, yaratımı ve çizginin günümüzdeki durumu üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

Her şey nasıl başladı? Harita mühendisliğini bırakıp çizer olmaya nasıl karar verdiniz? Harita mühendisliği çizerliğinizi nasıl etkiledi?

Erken yaşlardan beri çizgi tutkusu vardı bende. Babam bir an önce meslek edinmem için Sanat Okulu’nun Elektrik bölümüne verdi beni. Tekniğe de merakım vardı doğrusu. Ama çizime daha yatkın olduğumu o zamanlar anladım ben. Elektrik tesisatıyla ilgili bir projemiz vardı. Ben çizimin teknik kısmıyla birlikte evin dış cephesini, ağacını, kuşunu, köpeğini de çizmiştim ve çok beğenilmişti. Ben o zaman ufak ufak böyle bir şeyi hissettim. Biz genel donanımla yetişen bir kuşak değiliz, sadece mesleki donanımla yetişirilmemiş, neyin iyi neyin kötü olduğuna bile o yaşlarda kendimiz karar veremiyorduk. Ben “mimar olayım” dediğimde büyüklerim dedi ki “memlekette çok mimar var, harita mühendisliği oku, o işte istikbal var”. İstikbal dedikleri de para tabii. Girdim, hiç sene kaybetmeden bitirdim, ama ısınmadım. Bazı resmi kuruluşlarda staj yaparken rüşvet gibi hoşuma gitmeyen şeyler gördüğümde dedim ki “ben çöpçülük yaparım, ama bu işi yapmam”. Okul bitti, tabii yeni mezun olmanın sevincinden sonra iş telaşı başladı. Sonra “Almanya’da iş imkânı” diye bir ilan gördüm. Çizgi roman ve karikatür çizerleri aranıyormuş, bir şansımı deneyeyim dedim. O sırada Hürriyet’in de “Bonbon” diye bir ilavesi vardı, oraya da karikatürlerimi yolluyordum. Çizimlerimizi Almanya’ya götürüp satıyorlardı. Çocuk çizgi romanları çiziyorduk. Bu işten sonra, Hürriyet’in o zamanki reklam müdürü, yolladığım çizimleri beğendiklerini söyleyerek bana iş teklif etti. Ben halalara uçtum. Yine “Bonbon” a karikatür çezeceğim ama günlük yayınlanan “Bizimkiler” bandına. “Tarkan”ı çizen Sezgin Burak bunu da çiziyormuş, o ayrılınca “Bizimkiler”i çezecek biri gerekmiş. Böylece amatörlükten profesyonelliğe geçtim.

Sonra Kent’te çalışmaya başladınız...

Ben Hürriyet’te çalışırken bir reklâm ajansı geldi, bir sakız firmasının tipleme yaptırmak istediğini söyledi. Ben de kadrolu çalışıyorum, başka işe imza atamam ama maaş yetmiyor, destek lazım. Kabul ettim. On tane taslak hazırladım. İçlerinden “Tipitip”i seçtiler. 1974’te çizdim, 1975’te piyasaya çıktı. Sonra Semih Balcıoğlu başkanlığında “Çarşaf” dergisi çıktı. Ben de vardım. 1977’de

Kent’e yaptığımız “Tipitip”in animasyon reklam filmini yapmamızı istediler. Biz de yaparız dedik, ben Hürriyet’ten ayrıldım, tazminatıyla şirketi kurduk. “Tipitip”in çizgi filmine başladık, haftada bir dakika animasyon film. Çocuklar Cuma günleri yayınlanan o bir dakikalık reklam filmini, çizgi film gibi heyecanla bekleyip izliyorlardı.

O dönemde böyle bir çizgi filmin üretilmesi inanılmayacak bir başarı gibi duruyor. Bunu nasıl başardınız?

O kadar imkansızlıklar var ki, negatif film bulamıyorsunuz, döviz yok memlekette. Sadece TRT var, o da siyah-beyaz. Kaçak geliyor her şey, faturalamıyorsunuz. Asetat olması lazım. Asetatı boyayacağınız boyayı bulamıyorsunuz. Çekim masasını kendi imkanlarımızla yaptık. Bir film kamerası aldık, ona cam silecek motorundan bir motor yaptık. Animasyonları çiziyoruz, sonra kopyası, boyası, çekimi, seslendirmeler -Şener Şen seslendiriyordu Tipitip’i o zaman -sonra bunların teslimi, hepsi bir hafta sürüyordu. Bir de bu teslimatı kabul ettirmelisin ki hemen ertesi haftanın işine başlasın. Üç sene bu tempoyla gittik. Biz sekiz kişi yapıyorduk bu işi. Tipitip başarılı olunca diğer firmalar da rekabete girdiler. Tipitip’e benzeyen kahramanlar yaratıldı. Herkes reklam yapmaya başlayınca, memlekette başka bir şey yokmuş gibi durmadan sakız reklamları dönmeye başladı, dolayısıyla anti-patik olmaya başladı. Sonra bu işi yapamaz hale geldik. “Tipitip’ten Haberler” diye

bir dergi yapalım dedik. Firma da buna sıcak baktı. Ama Türkiye’de o güne kadar yapılmamış bir şey bu. Firmanın elinde çeşitli kampanyalardan birikmiş 84 bin çocuğun adresi var. Bilgisayarların gardırop gibi büyük olduğu o zamanlarda, döner bantlarda delikli kağıtlara program yapıyor, disket bile değil ve bu bilgisayarlardan sadece birkaç büyük holdingin elinde var. Elle tek tek girsek adresleri başa çıkılacak gibi değil. Sonra birisinin aracılığıyla bir holdingin bilgisayarlarını kiraladık. O adresleri bilgisayara girdik. Her ay bize o adreslerin olduğu bantlar çıktı. PTT’ye götürdük bu adresleri, kusura bakmayın deyip bize pul makinesini verdiler, tek tek elimizle yolladık. Ama çocuğun adına her ay giden dergi büyük etki yarattı.

Tipitip, kendine ait bir hayran kitlesi oluşturmuştu. Ben de sadece Ti-

Bülent Arabacıoğlu

pitip’i okumak için sakızdan onlarca alanlardandım.

Onun bir de enteresan bir olayı var, ben onu çizdim teslim ettim, sonra askere gittim. Ben askerdeyken ilk reklâm filmleri çıkmaya başladı. Yani o ilk çıkan reklâm filmlerini ben yapmadım. Sonra bana firmadan söylediler, başka bir sakız firması yeni sakızlarıyla “Tipitip”le eşzamanlı piyasaya çıkmış. Satış yapamamış, bütün sakızları elinde kalmış. Yani Tipitip inanılmaz bir ilgi gördü.

Sonra Kent’ten Gırgır’a geçiyorsunuz...

Oğuz Abi’nin (Oğuz Aral) yanına gittim, Günaydın’ın “Laklak” ilavesine alabileceğini söyledi. Önceden yoğunlaşmış bana istediği şekli vermiş, ama ben yoğunlaşmış halde gittiğim için “senin mayan benim istediğim maya değil, seninle uğraşacağız, ben huysuz adam diye bilirim kolay kolay beğenmem” dedi. Cidden huysuzmuş, çok zor beğenirdi, hakikaten çok uğraştı. Tipitip’te birlikte çalıştığım, abi dediğim insanlarla bağımlı koparmadan girdim Gırgır’a. “Gırgır” Günaydın bünyesindeydi. Hem sigortasız çalışıp, hem de yüklü vergiler ödüyorduk. Vergi levhası açma dönemleri başlamıştı. Taksim’deki meşhur bir büfenin vergisini gördüm levhasında, yazan miktar benimkinden azdı. Oğuz Abi, Gırgır’dan ayrılacağımızı söyledi. Yeni bir dergi fikri atıldı. “Hıbrır” dergisi böyle çıktı. Aşağı yukarı 3 sene piyasada kaldı.

Oğuz Aral’ın “En Kahraman Rıdvan”ı yayınlamaya karar vermesi nasıl oldu?

Ben Laklak için ilk gittiğimde tipllemelerimin çeşitli çizimlerini gö-

türmüştüm. “Bunlar kenarda dursun, ilerde değerlendiririz” dedi. Sonra Nuri (Kurtcebe) ayrılınca dergiden, “getir çizimlerini” dedi. Benim yaptığım ilk “Rıdvan” yapıydı. Üzerinde düzenlemeler yaptık. Sıksa ve çelimsiz bir hale geldi.

Öykünün başlarında Rıdvan’ın saçları da uzun...

Hikâyenin sonunda hapse girdiği için saçları kesildi, okuyucu beğenince, Rıdvan’a çok yakıştığını söyleyince de uzatmadık bir daha.

Aslında çok uzun bir dönem Türk Sineması için Kemal Sunal neyse, “Rıdvan” da çizgi dünya için oydu. Saf, temiz, kötülükle mücadele etmek isteyen ama bir yandan çelimsiz, yenildiği halde devam eden bir karakter. O yüzden de çok seviliyor.

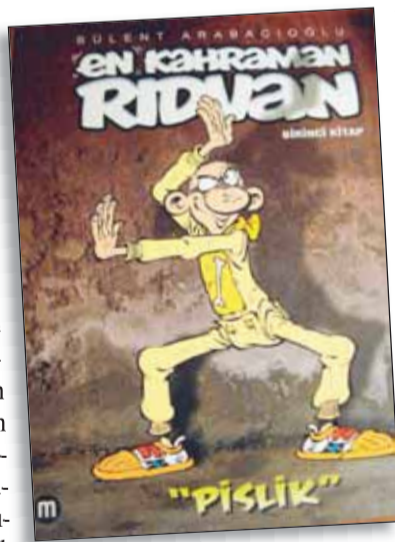
Çünkü herkesin içinde var olan şeydir bu. Dışarıda bir haksızlık görünce ses çıkaramazsınız ama içten içe de isyan edersiniz. Rıdvan öyle değil, gidiyor dayak yiyor. Don Kişot gibi.

90’lı yıllarda bile insanlar Rıdvan’ı unutmuyor, özlüyordu. Üretilen nadir yerli bilgisayar oyunlarında bile ismi tekrar ediliyordu (İstanbul Efsaneleri). Ama Rıdvan’ın albümlerini, bütün öykülerini edinmek isteyince bulamıyorduk. Neden bunca zaman gerçekleşmedi?

Oğuz Aral’ın “Utanmaz Adam”ı da albüm olamadı. O dönemde Türkiye’de albüm satışları yoktu, kimse de cesaret edemiyordu. Aslında Oğuz Abi girişeydi çok satardı. “Albüm” anlayışı pek yerleşmemişti yani. Ben de işten başka bir şeye vakit bulamıyordum zaten, onlara ayıracak zamanım yoktu. Sonra “Uykusuz” grubu böyle bir şeyi tavsiye etti. Kronolojik olarak sırayla gidelim dediler, şimdi 6. cildi hazırlıyorum.

Gırgır’da çığır açan bir başka çalışmanız da panoramik sayfalarınız. Onları da albümleştirmeyi düşünüyor

Çizgi roman Türkiye’de mizah dergilerinden başka bir ortam bulamadı kendine yer edinmek için. Karaoğlan, Tarkan neden tuttu? Aslında mizah değildi bunlar. Beğeni görebilmesi için bizden şeyleri barındırması gerekir. Biz aslında Avrupalı da değiliz, olamayız da. Bizden olmayan bir şeyi, çizgiroman yaptığınızda insanımız benimsemedi onu

musunuz?

Evet, düşünüyorum. Ama o tek başına benim çalışmam değil. Tamamını ben çizsem de esprilerde çok fazla kişinin katkısı var. Onlardan da izin almam gerekli.

Yaptığınız işler hep çok sevildi ve çok takip edildi. Ancak En Kahraman Rıdvan ile bugün arasında çok büyük bir zaman dilimi var. Neden yeni bir çizgi-roman serisi yapmak istemediniz. Bir kırıklık olması mümkün mü?

Şimdi bir şey yapmak isteseyiz, bunu yayınlatacak bir medyaya ihtiyacımız var. Rıdvan'ın yeniden yayımlanma teklifi yayıncılardan geldi. Böyle teklifler gelmedikçe siz pek bir şey yapamıyorsunuz. Bir de medyanın yapısı da değişti. Sadece gazetecilikle uğraşan patronlardan ziyade, iş adamlarının işlerini çözebildikleri yer olmaya başladı. Sonuçta size birilerinin gelip şunu yap demesi lazım. Bir de ne kadar ciddi oldukları da önemli. Ben bu tiplerle yıllardır uğraşarak yapmışım, sabun köpüğü gibi vurdu kaçtı bir iş de istemem. Bakıyorum çoğu başlamadan çayıyor zaten. Diyorum ki eski sistemle yürümez artık, her yayınlandığında bir telif hakkı olmalı.

Galip Tekin'in öykülerini dizi halinde yayınladılar. Elbette dizinin kalitesi Galip Tekin'i ne kadar yansıtabildiği tartışılabilir. Buna rağmen biraz daha hareketli bir döneme girdiğimiz söylenebilir mi?

Tabii, dediğim gibi yeni teklifler geliyor, ama ne kadar ciddi işte? Mesela ABD'de bu işlerde geniş ekipler çalışıyor. Ben burada tek kişiyim.

Renklendirme gibi işlerde çalışan yardımcı olmadı benim. Bir de düzenli yayınlanması gerekiyor. Çizmeye hevesliyim tabii hala. Kutlukhan'ın (Kutlukhan Perker) çizgilerini beğenirim. Bir ödül töreninde tanıştık, orada sohbet esnasında bir çizgi-roman söyleşisine davet ettiler beni. Kutlukhan Perker ve Tayyar Özkan benim hakkımda konuşacaklarmış. Sohbet ederken, Kutlukhan bana Rıdvan'ı yeniden Harakiri'de çizmemi teklif etti, ben de kabul ettim, hevesle başladık ama her şeyin bir ömrü var işte.

Daha çok dergileri düşünüyorsunuz sanırım ama yeni bir çalışmanızı kitap veya albüm halinde yayınlamayı düşünmez misiniz?

Türkiye'de sanatçıyı besleyen bir sistem yok. Dergide çizerseniz aktif bir okuyucu kitleniz oluşur. Tamam, beni eskiler tanıyor ama yeni kuşağın haberi yok. O yüzden önce dergi gibi bir yerde kendimi hatırlatmam lazım. Kitap çıkarmak macera gibi bir şey olur, yıllardır bir şeylerden bezince de temkinli olmanız gerekiyor. Bir tiyatrocunun sahnedeki işten sonra alkış alır ya, bizim alkışımız da yaptığımız işin yayımlandığını görmek. Yaptığımız işin kenarda kalmasını istemiyorum. Okurla iletişim kurmak önemli, "Gırgır" da biz bunu çok yaptık. Yoksa ıssız bir yerde otur çiz, ne önemi var. İnsanlarla etkileşimde olmak, onların görüşlerine ulaşabilmek önemli.

Yazarımız Salih Kurt
Bülent Arabacıoğlu ile...

Animasyon filme dönmeyi düşünüyor musunuz?

Başka konularla uğraştığım için geri kaldım, o yüzden animasyon dünyasına girmek istemedim. Ama aklımda En Kahraman Rıdvan'ı animasyon haline getirmek üzere bir proje var. Dijital işler hem çok zahmetli hem de maliyetleri çok yüksek.

O dönemden bu döneme bakıldığında hiçbir karakter popülerlik anlamında En Kahraman Rıdvan'ın üstüne çıkamamış. Bu olumsuz bir şey değil mi? O günden bu güne yerli çizgi-romancıların yeterince çalışmadığını da göstermiyor mu?

Asıl sebep çalışma ortamının, imkanının olmaması. Bir dergide bize ayrılan sayfa sayısı çok az. Çizgi-romanlar kitap olarak da pek tutunamadı Türkiye'de. Okur genç yaşta dergileri takip ediyor ama belli bir yaş geçince, çizgi-roman da kitap haline getirilince ilgi azalıyor.

Dergiler kafada

yer ediyor ama kitap alışkanlığı yok.

Çizgi-roman ve karikatür bir arada ilerledi ve çoğu zaman aynı şey zannedildi.

Çizgi-roman Türkiye'de mizah dergilerinden başka bir ortam bulamadı kendine yer edinmek için. Karaoğlan, Tarkan neden tuttu? Aslında mizah değildi bunlar. Beğeni görebilmesi için bizden şeyleri barındırması gerekir. Biz aslında Avrupalı da değiliz, olamayız da. Bizden olmayan bir şeyi, çizgi-roman yaptığımızda insanımız benimsemiş onu. Bir de öyle bir çark ki bu, sanatçıya kalan pay çok az.

Dolayısıyla Türk çizgi-romanındaki genel kanı, çizimi ve öyküyü hep aynı kişinin yapması. Oysa yurt dışı işlerde çoğunlukla yazma ve çizme ayrı işlerdir. Elbette dünyada da her ikisini hakkıyla yapanlar da mevcut. Onlardan biri olarak bu başarıyı nasıl tanımlıyorsunuz?

Ben bazı şeyleri okuyucunun kendi keşfetmesini isterim. Bunu panorama-

larda da yaparım mesela. Öyle bir şey yaparım ki o aslında ana espri değildir, kenarda bir gag'tır, onu çok ön plana çıkarmam, isterim ki okuyucu fark etsin onu. Hatta sonra okuyucudan mesaj gelir "şurada şöyle yapmışsınız, farkında mısınız" diye. Çünkü onu öyle bir koyuyorum ki, okuyucu onu kendi bulmuş gibi hissediyor. Mesela ABD'de "Mad" dergisi vardır, ben onda yazıları okumam, Sergio Aragonés'in çizdiği kenarlara bakarım, asıl espriler oradadır.

Yeni çizimleri takip ediyor musunuz?

Takip etmeye çalışıyorum. Bir ara esprileri okuyamayacak hale gelmiştim. Balonların sınırı yoktu, adeta roman yazıyorlardı. Bir de hayatta erotizm gerçeği var elbette. Ama erotizmi rahatsız edici boyutlara ulaştırmamak lazım. Bazı şeyler hayal dünyasında kalmalıdır. "Gırgır" bir eve girdiğinde çocuk, baba, dede hep birlikte okurdu. Bazı şeyleri gözet-

memiz gerekirdi. Sadece sıkıyönetim döneminde bir kez kapatıldık. Şimdi bazı dergilerde rahatsız edici açık-seçiklik görüyorum. Önemli olan dergiyi kapatmayacak muhalif söylemlerde bulunabilmek. Uykusuz'dan, Penguin'den takip ettiğim çizimler var tabii. Eski ustalardan beğenmediğim yok gibiydi. Dünya görüşünü beğendiklerim de oldu. Farklı dallarda iz bırakır çizimler, mesela Bedri Koraman'ın boyasını çok severim.

Suat Yalaz'ın çinisini beğenirim, Semih Balcıoğlu'nun kıvrak çizgilerinin estetiğini çok beğenirim. Hepsinden bir şeyler aldım. Biz Sahaf Kuşağı'yız, sahaflardan beslendik. Farklı ekollerden bir şeyler aldık.

Çizgide benim kahramanım da bu dur diyeceğiniz bir karakter var mıdır?

Karaoğlan'ı çok severim ben. Çok değerli kahramanlar geldi geçti tabii, Abdülcanbaz mesela. Ama Karaoğlan'ın hem çizim olarak hem anlatım olarak bende yeri başkadır. Bizden bir karakterdir.

Nasıl bir okursunuz?

Vakit buldukça okurum. Daha çok görselleri incelerim, yazıları çok okuyamam. Daha çok bilimsel şeyleri okurum, bir romanın çok nadir sonunu getiririm.

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. "Bülent'in Çizgi Dünyası" isimli, 10 Kasım'da başlayacak ve 8 Aralık'a kadar sürecek olan, İstanbul Hatırası Fotoğraf Merkezindeki karikatür sergini de okuyucularımıza hatırlatalım.

SORDUK SORUŞTURDUK

"Yeterli sayıda yerli çizgi roman üretilmiyor"

İLKE KESKİN

Marmara Çizgi Yayınları

Türkiye'de çizgi romanın karşılaştığı en büyük sorun tek kelimeyle dağıtım diyebilirim. Ne yazık ki Türkiye'deki dağıtım ağı çok yetersiz. Yayınladığınız eserlerin büyük şehirlerdeki büyük kitapçılara bile gideceğinden emin olmazken küçük şehirlerdeki küçük kitapçılara ulaşmayı düşünmek bile çok mantıklı değil. Türkiye'deki kitap/çizgi roman dağıtımı, "dağıtımcılıktan" çıkıp "sağlayıcılığa" girmiş durumda aslına bakarsanız. Yani sizin çıkardığınız bir çizgi romanı Türkiye'ye dağıtan kişilerden çok o çizgi romanı bir şekilde duyup da dağıtımcıdan talep eden kişilere kalmış durumdasınız. Böyle olunca da temkinli olmak zorunda kalıyorsunuz. Zaten dağıtımı düzgün yapamadığınız sürece de yayınlanan çizgi romanların bilinirliği azalıyor ve satışlarla birlikte okur oranı da çok düşük düzeylerde kalıyor. Bu duruma bir kısır döngü diyebiliriz.

Dünya standartlarıyla karşılaştırıldığında genel anlamıyla "okuma" oranımızda olan düşüklük tabii ki dolaylı olarak çizgi romana da yansıyor. Günümüzdeki çizgi roman okuru sayısını babalarımızın "Teksas-Tommiks" okudukları dönemle karşılaştırmak tabii ki pek uygun olmaz. O zaman ki koşulları, yaşam tarzını, arka planda kalan teknolojiyi ve olmayan interneti düşünürsek; çizgi romanların o zaman ki gençlerin hayatlarında şu andakinden çok daha büyük bir yer kapladığını söyleyebiliriz. 2000'lerin başında ufak ufak canlanmaya başlayan bu sektöre özellikle son 3-4 yılda yeni okurlar katıldı. Bu artışta elbette sinemaya uyarlanan süper kahraman filmlerinin ve internetin etkisi büyük oldu. 20 Yıl öncesine göre farklı yayıncılık anlayışında olsalar da son 10 yıldır çizgi roman yayınlayan yayınevlerinin baskı kalitelerinden çevirilerine kadar belli bir standardı tutturmuş olmalarının da bu artışta etkisi oldu. Peki, şu anki çizgi roman okuru sayısı yeterli mi? Bu soruya cevabım "tabii ki yetersiz" olur. 70 Milyondan fazla kişinin yaşadığı bir ülkede baskıya giren çoğu çizgi roman sadece 2000 adet basılıyorsa (2. Baskı yapan çizgi roman sayısı parmakla sayılacak kadar az ne yazık ki) ve basılan bu çizgi romanların bitmesi 2-3 seneyi buluyorsa gerisini siz düşünün artık.

Maddi açıdan bakarsanız (bunu üzülerek söylüyorum) yurt dışında basılmış bir çizgi romanı Türkçe olarak burada basmak çok daha kolay ve ucuz. Satış rakamlarının düşük olması gelirin de düşük olması anlamına geliyor ve bu yüzden de hem yayınevini hem de sanatçıyı doyurabilecek bir meblağ ortaya çıkmıyor (mizah dergilerini ve bu dergilerin kurduğu yayınevlerini bu dediğim dışında tutuyorum).

Okur ilgisine gelirse, diğer cephede ayda binlerce yayınlanan Amerikan çizgi romanları, Japon mangaları; yine ayda yüzlerce yayınlanan Frankafon tarzı çizgi romanlar ve İtalyan fumettiller varken sanırım okur ilgisinin Türk çizgi romanından ziyade yabancı çizgi romanlarda olması çok da şaşırtıcı bir durum değil.

Ne yazık ki yerli çizgi roman yeterli kalitede ve sayıda üretilmiyor. Elbette çok yetenekli yazarlar ve çizimler var fakat bu arkadaşların birçoğunun gelir kaynakları çizgi roman olamıyor. Başka işler yaparak geçimlerini sağlarken gönül verdikleri bu sanat uğruna da eserler üretiyorlar. Hal böyle olunca da kendilerini geliştirecek pek fazla vakitleri olamıyor çünkü maddi açıdan bir güvenceleri yok. Fakat yurt dışında durum biraz daha farklı. En basitinden bir örnek vermek gerekirse, yabancı çizgi romanlarda yazar-çizer ayrımı çok nettir. Yani her çizgi romanın bir yazarı ve bir çizeri vardır. Bizdeyse yazar-çizer (genelde) aynı kişidir. Yapılan işin getirisi çok az olduğu için de bu iki işi çizer üstlenir. Elbette hem güzel yazıp hem de güzel çizebilen yetenekli sanatçılarımız var ama ne olursa olsun çizer, çiziminin detaylarıyla daha fazla ilgilenirken yazar da çizgi romandaki konuları, panelleri ve diyalogları derinleştirip çizgi romanın kalitesini arttırmalıdır. Diğer herhangi bir işte olduğu gibi çizgi romanda da gelişme önce tek taraflı uzmanlaşmakla başlar.

Bazen bir çizgi-roman gelir ve...

M. SALİH KURT

mustafa.salih.kurt@gmail.com

“Onu tekrar okumaya başlamak üzereyim, çünkü sadece bir kez okumak isteyeceğiniz bir öykü neye yarar ki?”

Bill Willingham

Konu Türkiye’de çizgi-romanın durumunu anlatmaya geldiğinde her zaman içim burkuluyor. Bu duruma ilişkin görüşlerime, Haziran ayındaki (bkz. Aydın-lık Gazetesi internet sitesi, Kitap Eki arşivi) “Çizgilere ne oldu?” başlıklı yazımda bir nebze de olsa değinmişim. O nedenle sorunlara, çözümlere, bu yazıda fazla değinmeyeceğim. Bu teşrih için, bütün sorunları bu sayı için kusursuz şekilde dile getiren Marmara Çizgi’den İlke Keskin’in görüşlerine bir kez daha bakmanızı öneriyorum. Ek olarak, belki de nezaketten bir türlü dile getirilemeyen, tıpkı bilim-kurgu, fantastik-kurgu ve alternatif-kurgu eserlerinin de karşılaştığı gibi, çizgi-romanın da (çizgi-romanda bu vurdumduymazlık had safhalara ulaşıyor), yerli kitap eklerinde, kitap mecmualarında hak ettiği yeterli yeri bulamamasıdır. Çırpınıp halinde çizgi-romanları zaman zaman tanıtmama rağmen, içinde yüzlerce türü, akımı barındırdığı için, çizgi-romanın çeşitli yönlerini tanımayan herkese çizgi-romanı kapsamlı olarak bu sayfalarından anlatabilmek de imkânsız bir görevdir. Çizgi-romanın neden okunduğu veya neden okunması gerektiğine dair bir yazı kaleme alacak olsanız, işlenen türlerin ve konuların derinlemesine çokluğundan, üstelik bunların çizgi-romanların dönemlere ayrılan kavramlarının da işin içine dâhil olmasıyla çözülemeyecek bir bulmacaya kavuşacaksınız. O halde tıpkı kitap okumaya insanları özendirmek için yapılan ve detayların içerisinde boğulan bütün çalışmaların anlamsızlığının benzerine düşmemek için, yayınlanan eserlerden örneklerle bir şeyleri yavaş yavaş açıklamaya çalışmak en güzeldir. Bu nedenle bu hafta, bana “bazen bir

çizgi-roman gelir ve çizgi-romanı neden sevdiğinizi daha iyi anlarsınız,” dedirten bir çizgi-romanı inceleyeceğiz. Marmara Çizgi tarafından dilimize kazandırılan Jason Lutes’un Berlin üçlemesinden bahsedeceğiz. Üçleme toplam 24 bölümden oluşuyor ve her kitap sekiz bölümü içeriyor. Öykü devam etmekte olduğundan ve 24 bölüm henüz tamamlanmadığından şu an sadece 2 kitabı (Taş Şehir – 1. Kitap ve Duman Şehir – 2. Kitap) raflarda bulunuyor. 1998 yılında başlayan ve yayıncı değişikliğinin ardından günümüzde de devam eden serinin dilimize tercümesini Seda Niğbolu ve Emre Yavuz üstlenmiş. 1967 doğumlu Amerikalı çizgi-romancı Jason Lutes’un Berlin dışında henüz dilimize kazandırılmamış Jar of Fools ve Houdini: The Handcuff King isimli iki serisi daha bulunuyor. Öyküleri ana olarak tarihi-kurgu yapılarını barındırıyor.

ÇİZGİ ROMANDA DRAMA FAKTÖRÜ

Birbirlerine uyarlanan ve birbirlerini de aslında bir bakıma besleyen öykü anlatımına yönelik sanat dallarının, uyarlama bolluğundan (bkz. tiyatro-sinema-edebiyat-çizgi-vb.) nefes alınabildiğinde, bütün bu dalların neden var olduğuna ilişkin ipuçlarına ulaşabiliriz. Her biri sadece kendisinin anlatabileceği öykülere, imgelere ve söylemlere sahip olduğu sürece varlıklarını sürdürebilirler ve var olma nedenleri de budur. Bütün dünya çizgi-romancılığını günümüzde de yakından takip edenlerin bildiği üzere kompleks drama yapılarını ve hayat kesiti kurgularını çizgilerle başarıyla aktarmanın pek çok güzel örneği bulunmaktadır. (En bilinen güncel örneklerden gitmek gerekirse, Craig Thompson’ın “Blankets”ı, Fabio Moon ve Gabriel Ba’nın “Daytripper”ı, Steven T. Seagle’ın “It’s A Bird”ü, Eddie Campbell’ın “The Fate of The Artist”i, Marjane Satrapi’nin “Persepolis”i (Minima Yayıncılık) gibi sayısız örnek gösterilebilir). Bu eşsiz örneklerin, işlenen ana konular pek çok sanat dalında ele alınabilecek olmasına rağmen, öyküyü anlatım ve sunum formu düşünülürken, sadece çizgilerin anlatacağı ve imgeleyebileceği şeyleri (bkz. örtüşme, donukluk, hayattaki hareket, düzlem, total ve düşey bakma, çok seslilik, tekilleştirme vb.) ele aldıklarını görürüz. Berlin’de suratınıza çarpan detaylarının başında da bu gelir. 1920’lerin sonundan

1930’ların başlangıcına kadar süren kurgusunda, Nazi Partisi yönetimi ele geçirep tamamen değiştirmeden önceki Almanya’nın Weimar Cumhuriyeti (Weimarer Republik) döneminde Berlin’i fon alır. Giderek kararın geleceğinin içerisindeki Alman halkının, çatışmalarını, ümitlerini, çırpınışlarını, sanışlarını, kaçışlarını, kısaca insan hayatına ve işleyişine dair yönlerini ele alır. Kurgusunda pek çok karakterin izini sürer, bunların arasında Marksist bir gazeteci, büyük bir şehre göç eden bir güzel sanatlar öğrencisi, bir gece kulübü şarkıcısı, politikayla dağılmış bir aile, bir polis, bir Yahudi serseri, yüksek sosyete, bir eşcinsel ve hem faşist hem de komünist kattan bir dolu siyasi radikal bulunur. Berlin üzerindeki çatışma, buluşma, endişe ve ümitler, karakterlerin iç-içe geçen örgüsü ile kaplıdır. Her temas rahatlıkla ayrı ayrı incelenebilir ve sonucunda taştan, gittikçe yabancılaşan, sorunları büyüyen bir şehre dönüşür. Berlin kimi zaman korkutucu, gözleri hata yapmanızı bekleyen bir ka-

ranlıklar silsilesiyken, bir yandan çatlaklarından çiçeklerin de yetiştiği yarı çirkinlikler yarı güzellikler şehrine bürünür. Oluşturulan bu silüet, karakterlerinin gölgesinde de varlığını sürdürür. Öykünün işleyişinde dikkat çeken unsurlardan bir diğeri, Lutes’un kurgusunun dar açıdan geniş bir açığa, son derece bireysel ve kişisel olandan genel olana nasıl aniden geçebildiğidir. Elbette konusu totalde insan olan bir öyküde bu geçişlerin kurgu hileleriyle ve alt metinlerle rahatlıkla başarılabile-

cek olduğunu biliyoruz. Fakat aradaki kurgu işleyiş süresini göz önüne alırsanız, bu geçişin ve bireyden genele yayılışın, aynı şekilde metafor kullanımının hiçbir romanda bu zamanlama basamağıyla başarılamayacağını görürüz. Burada kurgunun sadece metinden değil, çizgilerin, harflerin bittiği yerde devreye girip nasıl ustalıkla yerleştirilerek bütünleştirici rol aldığını gözlemleriz. Örneklemek gerekirse, tamamı siyah beyaz yaratılan Berlin’i okurken küçük bir ahmaklık anı kahağaya, gülümseme hali kahağaya bireysel katılıma, ısrar eden gülümseme tanışmaya, tanışma bir anda kendine acımaya, ardından çemberin dışında kalmaya ve toplumsal yalnızlığa sadece bir sayfanın içinde dönüşebilir.

GÖZLEM GÜCÜNÜN DETAYI YAKALAMASI

Comic Book Resources’ın yaptığı röportajda Jason Lutes, hikâyesinin fonunu ve planını oluşturma aşaması, tarihi ve mekâna ait gerçekler üzerine araştırmaları için

Jason Lutes

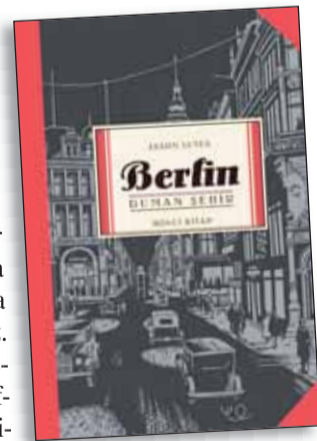
özetle şunları anlatır: “Daha önce Weimar dönemi ve Almanya hakkında bilgim hiç yoktu. Amerikan liselerinde eğitim aldım ve gördüğüm tarih dersleri berbattı. 2. Dünya Savaşı hakkında aldığım derste, öğretmenin ilk yaptığı bir video kaseti koymak oldu. Karşılaştığım ilk görüntü buldozerlerin bir çukura cesetleri yığmasıydı. Daha sonra sanat okuluna gittiğimde bütün bunların ne anlama geldiğini düşünmeye ve araştırmaya başladım. Weimar dönemi Nazilerin yükselişinin gölgesinde kalıyordu. Alman halkına yönlendirilen düşmanlık ve şeytani ağırlığa karşın Alman halkının o dönemdeki insani boyutuna karşı bir farklı görüş sunmak istedim. Birilerine parmağını doğrulttuğunuz ve suçladığınız sürece, küçük şekilde de olsa onlarla aynı

şekilde davrandığının farkına varmazsınız. Detaylar üzerinde oldukça araştırmam oldu, zaman içerisinde bazı düzeltmelere gittim. Kitabım Almanya’da yayınlanacağı zaman Almanya’daki yayıncı bu detayları titizlikle inceledi, bir tren istasyonunun adının tamamen yanlış olduğunu fark etti. Almanya versiyonu için o kısmı yeniden düzelterek çizip yolladım. İlk yedi bölümü yayıncıya kadar Almanya’ya gitmedim. Daha

sonra Berlin’i ziyaret ettiğimde, çalışmamın işe yaradığını ve şehrin ruhunu yakalayabildiğimi fark ettim. Edindiğim en büyük duygusal reaksiyon tam bir ‘alçakgönüllülük’. Bunu tam olarak yakalayıp yansıtmamın hiçbir yolu yok.”

Berlin üçlemesinin 1. ve 2. kitapları, Taş Şehir ve Duman Şehir, çizgi-romanda tarihi kurguyu, çoklu karakter yapısını ve elbette işlediği tarihi ve insani konuları keşfetmeniz için sizleri bekliyor. Önümüzdeki hafta görüşmek dileğiyle...

(Jason Lutes, Berlin – 1. Kitap Taş Şehir, Berlin 2. Kitap Duman Şehir, Marmara Çizgi, Çev: Seda Niğbolu ve Emre Yavuz, 2 cilt toplam 417 s.)

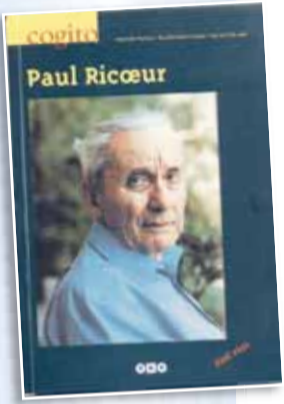

SEYYİT NEZİR

Peki sol ne kadar doğru anlıyor Tanpınar'ı?

“Bizim için asıl olan miras, ne mazidedir, ne de Garp’tadır; önümüzde çözülmemiş bir yumak gibi duran hayatımızdadır.”

seyyitnezir@yahoo.com

Cengiz Gündoğdu’yla o kallavi “Estetik Kalkışma” kitabı (İnsancıl Y., 2012) üstüne söyleşirken, söz dolaşıp Ahmet Hamdi Tanpınar’a geldiğinde, onu doğru “açıklama ve anlama” konusunda ısrarlı davranmamı şöyle takdir etti: “Sol, birtakım yanlışlar ve özensiz tavırlarla geçmişte kimi değerleri küstürdü. Onları ısrarla sahiplenmek gerek. Kemal Tahir yazıların da önemli...” Kemal Tahir, Rousseau ve Tanpınar üstüne yazdıklarımın uyandırdığı tepkilere bakılırsa, geçmişin yeniden değerlendirilmesinde cesur çıkışlar yaygın bir beklenti... Geleceğe sağlam bir geçmiş bilgisi ve bilinciyle yönelmek, nicedir genel bir tavır olarak ortaya çıkıyor.

Bunları düşünürken 20. yy’ın ünlü tarih, zaman ve anlatı felsefeci Ricoeur’un kendi çocukluğu için söylediklerini anımsadım: Bir yaşındayken annesini, iki yaşındayken savaştaki babasını yitiriyor (1915). Babasının ölüsü ta 1932’de bulunuyor. Cesedin kimliği, üstündeki çelik künyeden okunuyor. Babasından ona tek şey kalmıştır: Dizinde otururken çekilmiş fotoğraf... Ricoeur (1913 - 2005) yaşlandığında da babasını askerlik çağında bir delikanlı olarak anımsıyor hep... Yani hep oğul yaşında bir babadır gözünde canlandırdığı... Anne baba diye seslenmenin anlamını, gerçek içeriğini de kendi çocuklarıyla, onların algılayışlarıyla duyumsayıp kavriyor.

TANPINAR’IN ÜSTLENDİĞİ ŞİMDİ

Şuraya gelmek istiyorum: Bireysel olarak yaşanan “böyle bir soy kütüğü yapısının hem son derece taşıyıcı hem de son derece travmatik olduğu kuşku götürmez.” diyor filozof. Çünkü burada, gelecekte tanımını bulacak bir durum yaşanmıştır. Bu, aynı zamanda olağanüstü bir duygu yoğunluğu ve derinliğine yaşanmış bir gerçeklik yüklüdür. “Açıklama ve anlama” kavramlarını birbirinden ayrı ele almaksızın tarihi yorumlayan düşünür, sanki bu noktaya, kendi yaşam deneyiminden gelmiş gibidir.

Modern dünyanın ideolojisini, “Kilisenin zamanı ile tüccarların zamanı arasındaki çatışma”nın hazırladığını saptayan Ricoeur, “Tarih, uzlaştırılmaz bakış açıları arasında

bir savaş alanı olarak kalmaya mahkûm değildir” vargısıyla, günümüz insanını, “eleştirel bir çoğulculuk” anlayışının kapısında bırakır (Cogito / YKY, Paul Ricoeur özel sayısı, S: 56, 2008, s. 110, 30, 43; ayrıca: P. Ricoeur, Tarih ve Anlatı, çev.: Mehmet Rifat, YKY, Nisan 2009).

Tekil kişi zamanıyla çoğul kişi zamanı arasındaki çakışmayı, geçmiş ve gelecek arasındaki yönlendirici ters dönüşü, özne olarak “Tanpınar ve Türk toplumu” ilişkisinde yakalayabiliyoruz. Burada herhangi bir açıklama boşluğu ve anlama sıkıntısına karşı önlem olarak Ricoeur’dan birkaç saptamayı daha almakta yarar var. Şair ve tarihinin gerçeklik önündeki duruşunu belirlerken, düşünür, bizi N. Frye üzerinden Aristoteles’e gönderiyor: “Şair bir birleştirme biçiminden hareket ederek, tarihçiye bir birleştirme biçimi doğrultusunda çalışır.” (Tarih ve Anlatı, s. 126) Daha ilerde bu ikisi arasındaki benzeşim ve ayırım yeniden tanımlanır: “Şair biçimden hareket eder, tarihçi biçime doğru yönelir. Biri üretir, öbürüye kanıtlar. Tarihçi kanıtlar, çünkü başka türlü de açıklama yapılabileceğini bilir.” (s. 164)

Tarih, kanıtlarını geçmişten değil, gelecekte edinir. Şiir ya da sanatsal anlatı, geçmişi ve geleceği şimdide, yani somut olanda yakalar. Bu da, yaratıcı özneye, geleceği geçmişteki köklerine ve bugündeki akışına göre tasarlamayı zorunlu kılar. Tanpınar, kendini gelecek ve geçmişin çatışma alanındaki arakesite yerleştiren özne olarak, geleceği tasarlamak yerine, geleceğin geçmişten gereksinmesi olası unsurları ona biriktirmeyi üstlenir. Üstelik tam da “bir medeniyet krizinin ortasında”... Başka deyişle Tanpınar, şimdinin anlatımına, Osmanlı’da zamanın cami ve tüccar arasındaki karşılık üzerinde evriminden değil, tarihsel zorunlukla, bir “uygarlık çatışmasının odağından” yönelir.

Toplum, geleceği, kendi tarihsel özyapısının zorlamasından çok, başka bir uygarlıkla karşılaştığında yaşadığı sıkışmadan ötürü teslim oluşu mantığıyla karşılar: Birden olmaz; sindirerek, yavaş yavaş... Bu, ülkemizde sağcı düşüncenin, gitgide, “hem ağlarım hem giderim” tutumuyla emperyalizme teslim oluşuna bitişir. Dahası, II. Abdülhamit’ten beri, camiyle tüccar arasındaki çatışmayı Batı’yla uzlaşma sürecine taşıyarak gerçekleştirilen bir teslim oluş yaşanır: Teknoloji Batı’dan gelin ama değerlerimiz bizden olsun! İyi de sen Batı’dan dibine kadar borçlanarak aldığını dinsel değerlerle ödeyemiyorsun ki! Ama o, seni daha çok teslim almak üzere, en karanlık ve yobaz dinsel değerlerde boğulman için, Tanpınar’ın dediği gibi, XVII. yy’a geri gönderiyor...

taşınarak gerçekleştirilen bir teslim oluş yaşanır: Teknoloji Batı’dan gelin ama değerlerimiz bizden olsun! İyi de sen Batı’dan dibine kadar borçlanarak aldığını dinsel değerlerle ödeyemiyorsun ki! Ama o, seni daha çok teslim almak üzere, en karanlık ve yobaz dinsel değerlerde boğulman için, Tanpınar’ın dediği gibi, XVII. yy’a geri gönderiyor...

TANPINAR’IN ASIL KAYNAĞI

Tanpınar’ın ufkundaki zaman ve uygarlık örtüşmesinin evrimsel açılımı, geçmişi bugünün kurulup geleceğin yapılması sürecinde ve iş sırasında özümseyerek oluşur. Tarihin Batı’yla karşılaşmamızdan beri yığıldığı kanıtlarla şimdi daha kolay tartışabileceğimiz meseleyi o daha 60 yıl önce şöyle koymuştu:

“Bizim için asıl olan miras, ne mazidedir, ne de Garp’tadır; önümüzde çözülmemiş bir yumak gibi duran hayatımızdadır. Onu yakaladığımız, onun meseleleri üzerinde durduğumuz, onlarla yoğrulduğumuz, bu meseleleri fikir hayatımızın yol uğrakları gibi değil, temeli olarak kabul ettiğimiz zaman, tarihin ve hususi coğrafyamızın bize yüklediği büyük role erişeceğiz. O zaman ‘devam’ın zinciri tekrar içimizde bağlanacak ve bu çehreyi teşkil eden hayat çerçevesi ile kendimize layık yeri alacağız. Birbirini anlamayan iki âlemin ortasında, bir düğüm noktasında yaşamış olmanın bize yüklediği zahmetler, o zaman gerçek ve ön saf ta hayatın nimetleriyle ödenecektir.” (Yaşadığım Gibi, Dergâh Y., 1970)

Nitekim Aydınlık Kitap’ta iki yazısından yayımladığımız pasajlarda (19.10.12 ve 02.11.12), Demokrat Parti’nin ülkeye verdiği zararı bütün çıplaklığıyla, sözünü esirgemeksizin, tam bir Cumhuriyet savaşçısı üslubuyla dile getirdiği apaçık görülüyor. O kendini gelenekçi ve tutucu bir siyasal görüşle sınırlanmışken, sağın ve solun bu konuda söz birliği etmesi son derece şaşırtıcıdır. Yazılarına gelen tepkiler arasında son derece düşündürücü olanlardan biri de Prof. Dr. Coşkun Özdemir’ininki: “Aydınlik Kitap ekinde Tanpınar ve DP yazınızı ilgi ile okudum. Doğrusu, çok ilginç. ... Ama bir ricam var: Bu yazıları DP övücülerine ve özellikle TAHA AKYOL ve MEHMET METİNER’e gönderin. Sağcılar da çok tuttuğu bir ünlü yazar düşünür ne diyor, öğrensinler.”

Sağın onu sahiplenip siyasal düşüncesinden koparma tutumu içinde olması elbette yanlış; iyi de solun onu hakkınca tanıyıp değerlendirmemesi çok mu doğru ya da tutarlı bir davranış? Sol adına hiçbir özeleştiriye girişmeksizin hemen sağ uyarma eğilimine kapılmak çok mu sağlıklı... Hem zaten Tanpınar’ın kendisi bu konuda yeterince uyarıcı olmuş: “Tarih, Atatürk’le başlayan ve İnönü’yle devam eden devrin hakiki değerini çoktan kaydetmiştir. Tohum toprağa düşmüş, çürümüş ve yeşermiştir. Gelecekteki Türkiye’nin önüne hiçbir kuvvet geçemez.” Peki sol, bu değerlendirme sonrasında üstüne düşeni ne kadar başarmış? Tarihsel birikimi üstlenme yeteneği açısından, kanımca asıl yanıtlanması gereken soru bu!

Bir İntihar Efsanesi

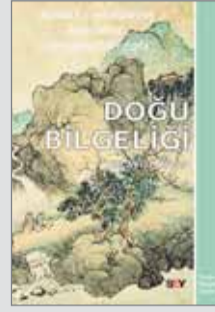
David Vann, Can Yayınları,
Çev: Esra Birkan, 240 s.

Jim tekrar Roy'un yanına oturup onu seyretti. Hâlâ aynıydı, tamamen aynı. Biraz öteye fırlayan 44'lük Magnum'u eline aldı. Namluyu kendi kafasına dayadı, fakat indirip manyak gibi gülmeye başladı. "Kendini öldüremiyorsun bile" dedi kendi kendine yüksek sesle. Sadece kendini öldürme oyunu oynuyorsun. Önündeki elli yıl boyunca ayık kalıp her dakika bunu düşüneceksin. Senin payına düşen bu. Hayatta herkesin payına düşen acı vardır. Ölüm başı çeker. Hele insanın yaşamına farklı bir yoldan girdiyse... İntihar eden babaya duyulan özlem, sadece öfke duygusuyla bastırılabilir. Ne hesap sorulabilir ona, ne de anlamaya çalışılır. Ama gün gelir, yazar, alıp kalemi eline bedel ödetir bırakıp gidene; altından kalkamayacağı bir acı yükleyerek...

Üzüntülerimin Karakışı

Ahmet Türkay,
Kora Yayın, 112 s.

Ahmet Türkay, "Üzüntülerimin Karakışı" kitabındaki öykülerde ağırlıklı olarak hem Bulgaristan Türklerinin asimilasyon dönemindeki çilesini, hem de Türkiye'de yaşadıkları sıkıntılarını dile getirmektedir. Yorumlamaya çalıştığı çok sayıda olay arasında, dozerle mescit yıkma görevini yerine getirmek yerine intiharı tercih eden Vedat, büyük emek ve sıkıntılarla biriktirdiği parasını İstanbul'daki bir emlakçıya kaptıran, sonra da üzüntüsüyle barışmaktan başka çaresi olmayan "Öptü Üzüntünün Elini"nin anlatıcısı, dikkatleri çekmektedir. Yazarın öykü yapısıyla ilgili anlayışı, kısa ama yoğun anlatımında, konuya doğrudan girme cesaretinde kendini gösteriyor. Yazar, Türkçenin tüm gücünü ve büyüsunü öykülerine taşıyarak sıradan sıradışı yapmayı başarıyor.

Doğu Bilgeliği

A. Coomaraswamy, R. Guenon,
S. Dasgupta, Say Yayınları,
Çev: Ahmet Aydoğan, 152 s.

"Her ne düşünüyorsak oyuz. Her ne olursak düşüncelerimizle oluruz. Düşüncelerimizle dünyayı kurarız. Kim ki saf düşünceyle konuşmaz veya hareket etmez, arabayı çeken öküzün ayak izlerini takip etmesi gibi tekerlerin, takip eder onu ıstırap."

"Doğu Bilgeliği Dizisi", Doğu öğretileri üzerine yazılmış inceleme, araştırma ve yorumların yer verildiği, bir yandan da çevirisi mümkün olduğu ölçüde bu öğretilerin yer aldığı kaynak metinlerin çevirilerinin yayınlandığı bir dizi olacak. Bu ilk kitap ise, bir giriş kitabı olarak aynı zamanda, bu öğretilerin anlaşılmasında dikkat edilecek hususları toplu olarak ele aldığından ötürü dizinin bütün kitapları için istifade edilebilecek bir kılavuz kitap.

Edebiyat Mutluluktur

Zülfü Livaneli,
Doğan Kitap, 224 s.

Zülfü Livaneli, Vatan gazetesindeki köşesinde çok zevk aldığı, hayatını adadığı edebiyat konusunda görüşlerini paylaşmak ve özellikle de "yüreğini kanatlandıran sözlere sevdalanmış" yazar adaylarına faydalı olmak için "Edebiyat Notları" yazmaya başlamıştı. Don Kişot'tan Karacaoğlan'a, Tolstoy'dan Yaşar Kemal'e, Güneş-Dil Teorisi'nden Nâzım Hikmet'e, film müziklerinden @ işarete kadar pek çok kişi ve konuya değinen bu yazılar kısa sürede büyük ilgi gördü, sadık bir okur kitlesi oluşturdu. "Edebiyat Mutluluktur" da bu yazılardan ince elenip sık dokunarak seçilmiş yazıları ve Livaneli'nin "Benim Gözümden Yaşar Kemal" ve "Edebiyat Üzerine" başlıklı iki konuşmasını bulacaksınız.

Tahran 1943

Valentin Berojkov, İş Bankası Kültür Yayınları, Çev: Hasan Ali Ediz, 164 s.

İkinci Dünya Savaşı'nda yükselen Hitler faşizmi, savaş başlarken farklı saflarda yer alan üç büyük devletin yöneticilerini bir araya gelmeye zorlar. SSCB, ABD ve Britanya'nın devlet başkanları Kasım 1943'te Tahran'da buluşur ve dört gün boyunca savaşın kaderini değiştirmek için görüşürler. Konferans, bu üç liderin bütün farklılıklarına rağmen bir uzlaşma zemini bularak savaşın gidişini değiştirmeleri için kapıları açar. Türkiye konferansta doğrudan yer almaz. Türkiye ile ilgili tartışmalar konferansın açılışında da, sonunda da önemli yer tutar. Tahran'da Stalin'in tercümanlığını yapan Valentin Berojkov'un tanıklıkları, İkinci Dünya Savaşı'nın seyrindeki değişimin arka planını ve savaş boyunca Türkiye'nin taşıdığı kilit önemi gözler önüne seriyor...

Spinoza'nın Tao'su

Moris Fransez, Kabcacı Yayınevi, 368 s.

Goethe, Hegel, Nietzsche, Marx, Freud, Einstein ve daha nice büyük düşünür, Spinoza'nın hazırladığı entelektüel iklimde yetişti. Onlar, Spinoza'nın etkisinin açıkça görüldüğü yapıt ve kuramlarıyla, dünyaya bakışımızı değiştirdiler.

Bu kitapta Moris Fransez, Spinoza'nın "Etika" adlı yapıtında ortaya koyduğu etik felsefesini açık ve net bir dille çözümlüyor.

Ayrıca, Spinoza'nın modern düşünce üzerindeki etkisini, alışılmış akademik yaklaşımlardan çok farklı bir bakış açısıyla irdeliyor. Bir yandan da, "Filozof Okuyucu"ya Spinoza düşüncesinin, Budacılık ve Taoculuk gibi, bir iyi yaşama arayışı, bir iç özgürlük yolu olduğunu gösteriyor.

Sakinler De Kazanır

Susan Cain, Optimist Yayın Dağıtım, Çev: İdil Çetin, 415 s.

Dışadönüklük, muazzam cazip bir kişilik tarzı ama bunu ayak uydurmak zorunda hissettiğimiz baskıcı bir standarda dönüştürdük.

Oysa sakinler olmasaydı dünyanın nelerden mahrum kalacağına bir bakın: Yerçekimi teorisi, izafiyet teorisi, Chopin'in noktürnleri, Proust'un "Kayıp Zamanın İzinde"si, Peter Pan, "1984" ve "Hayvan Çiftliği", Charlie Brown, E.T., Google, "Harry Potter".

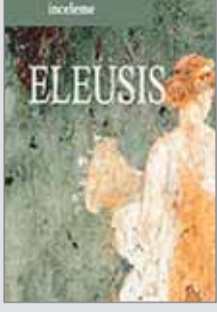
Bu eserler ve bu fikirler yaratıcılarının sakinliğine rağmen değil, sakinlikleri sayesinde hayat bulabiliyorlar. Yüzeyselliğin yüceltildiği bir çağda derinliğin sığınaklarına hücum edenler, önyargılarını kırıp sakinliğe adım atıyorlar. Karanlık bölgeye geçebilecek cesaretiniz var mı?

Kızılığın Kalbi

Zakes Mda, Ayrıntı Yayınları, Çev: Gül Korkmaz, 288 s.

Amerika'dan Güney Afrika'ya dönen ve yeni demokrasi karşısında hayal kırıklığına uğrayan, yeni tanıştığı ve erken kaybettiği bir kadını ararken yolu ülkenin diğer ucundaki bir köye düşen Camagu'nun hikâyesi. Yüz elli yıl önce Xhosa halkına sığırlarını kesip ekinlerini yakmaları telkininde bulunan genç kadın peygamberlerin, peygamberlere inananların ve inmayanların hikâyesi. Yüz elli yıl sonra devam eden düşmanlığın, kıtlık karşısında çaresizleşmiş bir halkın hikâyesi. Afrika edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Zakes Mda'nın en önemli eserleri arasında gösterilen "Kızılığın Kalbi", güçlü örgüsüyle Güney Afrika'nın yakın tarihine değinirken aynı zamanda neredeyse iki asır öncesinin tarihsel olaylarına ve bugüne yansımalarına da edebi bir dille ışık tutuyor.

Eleusis

Carl Kerényi, Pinhan Yayıncılık,
Çev: Tüba Bayraktar Yaşar, 264 s.

Atina yakınlarındaki Eleusis tapınağı, yaklaşık iki bin yıllık mazisi olan bir gizem kültürünün merkezidi ve mensupları dünyanın dört bir yanından buraya akıyordu. Kerényi, Eleusis gizemlerini sadece Yunan miti bakış açısından değil, insan tabiatı bakımından incelemektedir. Kerényi'ye göre, her yıl güz aylarında Demeter'in kaçırılan kızı Persephone'yi arayışını temel alan antik mit çerçevesinde düzenlenen geleneksel Eleusis törenleri, sadece kadının olgunlaşma arayışıyla eşdeğer değildi; Eleusis törenleri her insanın kimlik arayışını simgeleyen bir olguydu. Bu törenlerin içeriğini inceleyen Kerényi, arkeolojik bulguları, sanatsal objeleri ve dinler tarihini de göz önüne almakta ve diğer uygarlıkların mitolojileriyle pek çok ortaklıklar kurmaktadır.

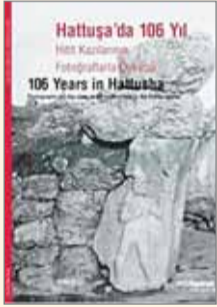
Gece Dersleri

Latife Tekin,
İletişim Yayınevi, 191 s.

"Vicdan azabıyla zehirledim ciğerlerimi. Yüce sınıftan nefret eden kötü bir evlat olduğum için.. Ne acıklı bir çocukluk, iç kanaması dindirilemeyen senin küçük kızıninki.. Suçluluk duygusuna nasıl da kaptırdım yüreğimi.. 'Ah devrim tanrıları, kurtların önüne atılmaya razıyım, bağışlayan siz olun..'" Latife Tekin'in çok tartışılan romanı olan "Gece Dersleri" devrimi, yoksulluğu, yeraltını, parçalanmışlığı, kadınlığı ele alıyor. Politik örgüt içerisinde birey olarak kendisini bulmaya çalışan Gülfidan'ın hikâyesini anlatıyor. Devrimci çevrenin ruhunda açtığı gedikten kurtulmaya çabalayan, çabaladıkça dibe savrulan taze bir ruhun izini sürüyor. Zengin bir teknikle ve sarsıcı bir üslupla ilerleyen romanı, en iyi kahramanın ağzından dökülen cümle özetliyor: "Ah hayatım, hiç benim olmadın."

Hattuşa'da 106 Yıl Hitit Kazılarının Fotoğraflarla Öyküsü

Kolektif,
Yapı Kredi Yayınları, 240 s.

Bir kazının fotoromanı...
Yapı Kredi Kültür Merkezi, 12 Ekim - 30 Kasım 2012 tarihleri arasında Hitit kazılarının 100 yılı aşkın öyküsüne ev sahipliği yapıyor. "Hattuşa'da 106 Yıl" sergisi, 1906 yılından günümüze, Hititlerin Başkenti Hattuşa'da yapılan arkeolojik kazıların şu ana kadar yayımlanmamış fotoğraflarını görmek isteyenleri bekliyor. Yaklaşık bir yıl önce Alman Arkeoloji Enstitüsü arkeologlarının ve kazı başkanlarının tüm dünyadaki arşiv taramasıyla başlayan sergi, 1906'dan 2012 yılına kadar Hititlerin başkenti Hattuşa'da yapılan arkeolojik kazıların dönemlerine göre adeta tarihsel, etnografik ve sosyolojik bir fotoromanını ortaya koyuyor.

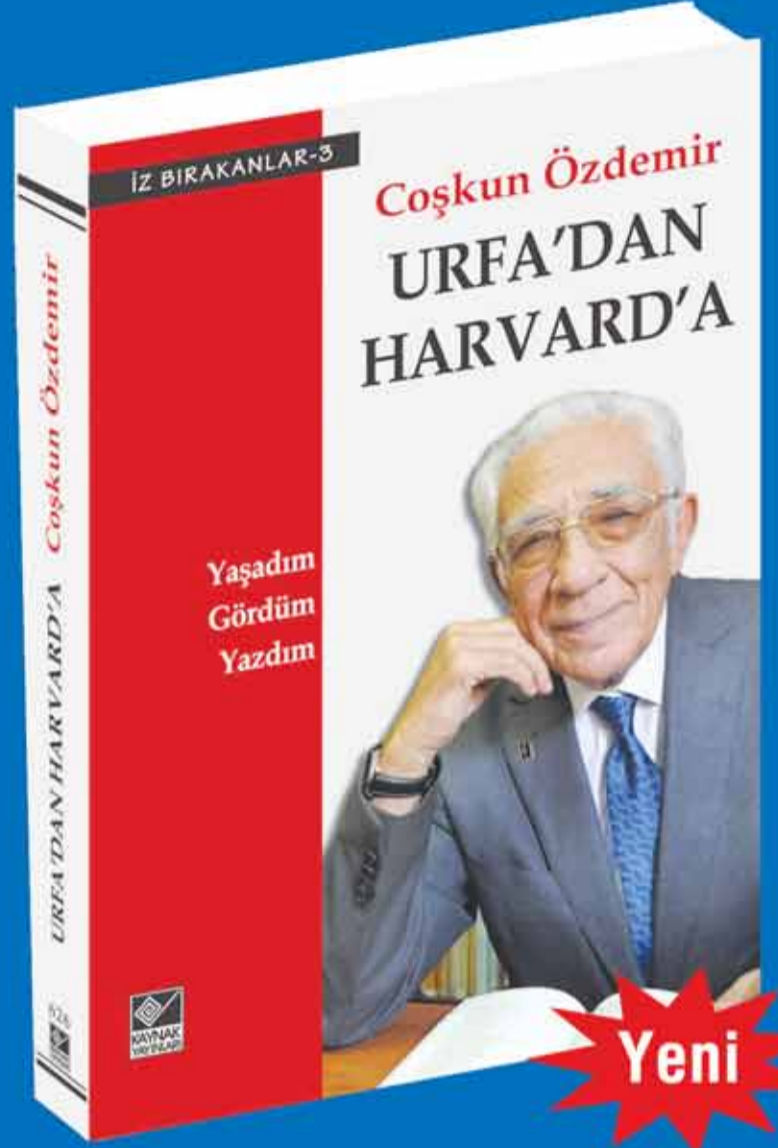
Balkan Savaşları'nın 100. Yılında, Savaş ve Göçün Romanı Savaş ve Ayrılık

Ramis Çınar,
Truva Yayınları, 248 s.

Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki hâkimiyetinin sürdüğü yıllarda, on yaşındayken ailesi tarafından tahsil görmesi için İstanbul'a gönderilen Hasan, 18 yıl sonra baba ocağına geri döndüğünde memleketi, bağımsızlığını ilan eden Bulgaristan Krallığı'nın sınırları içerisinde kalmıştır. "Savaş ve Ayrılık" romanında bir ailenin çalkantılarla dolu hikâyesi anlatılırken, Rumeli'nin tarihini etkileyen önemli olaylar da ele alınıyor. 31 Mart Vakası'ndan sonra meydana gelen süreçte Balkan Savaşları, esaret, Moldova'daki esir kampı, 1. Dünya Savaşı, Rumeli'den İstanbul ve Anadolu'ya yapılan göçler, kurulan yeni hayatlar romanın arka katmanlarında yer alıyor.

CUMHURİYET'İN URFA AYDINLIĞI

Cumhuriyet Devrimi Urfalı halk çocuklarını Oxford'da, Harvard'da okuttu.

Kitapta Kâzım Karabekir'i yazdım...

Hastalarım Ruhi Su, Tarık Zafer Tunaya, Bahri Savcı, Sakıp Sabancı'yı yazdım.

İhsan Doğramacı'yı YÖK'ten atmak isteyen Özal'ın beni alıp göl turuna götürmesini ve ayrıca İbrahim Tatlıses'i yazdım...

40 yıllık arkadaşım Yaşar Kemal'i yazdım...

Dostlarım İ. Selçuk, M. Cevdet, A. Nesin, O. Akbal, T. Saylan, A. Erhat, S. Eyüboğlu, H. Çambel, A. İlhan, S. Tanilli, G. Yaşargil, D. Ceyhun, T. Apaydın, A. Binyazar, A. Behramoğlu, E. Atabek, B. Baykam, O. Bursalı ile hemşehrim M. Faraç'ı anlattım.

Türk Devrimi'nin Yayınevi

KAYNAK YAYINLARI

Meşrutiyet Caddesi Kardeşler Han No: 6 / 3
Beyoğlu - İstanbul Tel: 0212 252 21 56 • www.kaynakyayinlari.com

FEN VE TEKNOLOJİ DERSİNE
ÇALIŞIRKEN AYNI ZAMANDA ROMAN DA
OKUMAYA NE DERSİNİZ?

Hem de hiç sıkılmadan...

Canlılar ve hayat, madde ve değişim, fiziksel olaylar,
Dünya ve Evren... İlgi çekici konular, öyle değil mi?
Peki ya tüm bunları eğlenceli bir roman dizisiyle
keşfetmek kulağa nasıl geliyor?

Toprak Işık'ın büyük beğeni toplayan "Fen ve Teknoloji"
dizisine ait ikinci kitabı **Baba Beni Anlasana** müthiş bir
direniş hikâyesiyle karşınızda!

En çok da eğlenerek öğrenin, severek okuyun diye...

Yazarın diğer kitapları:

tudem

facebook.com/tudem yayin grubu

twitter.com/tudem yayin grubu

www.tudem.com

Yarattığımız canavarlar

"İnsanoğlunun kahramanlığı, zaferi ve gücü anlatma dili, hep birilerinin öldürülmesi üzerine kurulmuş. Önce alt edilecek bir düşman yaratılıyor, sonra da bu düşman öldürülerek 'fena bir varlık'tan kurtulmuş olunuyor"

İREM HALİÇ

irem.halic@hotmail.com

Filiz Özdem'in "Afrika Masalları", "Binbir Gece Masalları", "Dede Korkut Hikâyeleri", "İlyada" ve "Odyssea", "Japonya'dan Hayalet Öyküleri", "Keloğlan Masalları" gibi kaynaklardan derleyip hazırladığı "Ejderler"i okudum bu hafta. Efsaneler ve masallardan yola çıkarak "korku" başta olmak üzere insanlık tarihindeki en eski duygulara değinmiş Filiz Özdem bu kitabında.

Bulut yiyen canavarlar başlayıp Ramapo Ejderhası'yla biten bu masalların kahramanları tanrılar, canavarlar, ejderhalar, devler, gulyabaniler ve insanlar. Bu kahramanların her biri bir duygunun, söylemin ve eylemin sembolü. Yalnızlık, unutmak, hırs, direnç, dostluk ve düşmanlık, yasaklar ve meraklar, merhamet, hayal kırıklıkları, iktidar ve savaş oyunları.

arney, canavarların sadece mit veya fantaziden ibaret olmadığını, kültürel bilinçaltımızın dışa yansımaları olduğunu söylüyordu. Kearney'e göre Antik Yunan için "barbar", emperyal Avrupa için "yaban" yakıştırmalarında bulunmamız kendi kimliğimizi nasıl tanımladığımızı gösteriyor. İnsanlar, alenen sergileyemedikleri canavarca yönlerini yarattıkları canavara aktararak yok ediyorlar.

Kitaptaki çizimler en az efsaneler kadar etkileyici. Aysu Koçak'ın karakalem çizimleri insanın içini ürpertiyor, çizgileri korku ve fantazi tutkunlarını tatmin edilecek kadar başarılı. Devrim Erbil Atölyesi'nden mezun olduktan sonra kişisel sergiye katılan Aysu Koçak, Filiz Özdem'in "Yeryüzünden Binbir Efsane / Bakır Dağlar, Kör Kuyular, Büyülü Kuşlar" isimli kitabını da

resimlendirmiş. Kitabı okumadan önce resimlere göz gezdirirken, sahilde ejderha benzeri dev bir adama sarılan kadını görünce merak edip bu masaldan başlamıştım. Evlerine zenginlik getiren inciyi komşuları ellerinden almasın diye ağzına atıp yutan bir çocuğun annesinin gözü önünde ejderhaya dönüşmeye başlamasının resmimiş meğer. Her masalın sonunda açıklamalar yapan Filiz Özdem bu masalın sonunda da şöyle demiş: "İçimizde sakladığımız her şey ölümcül bir inciyi dönüşebilir."

İyi okumalar diliyoruz.

(Ejderler, Ecinniler, Gulyabaniler ve Cümle Yaratık, Filiz Özdem, Yapı Kredi Yayınları, 144 s.)

Tudem Edebiyat Ödülleri

TUDEM Edebiyat Ödülleri ilk kez düzenlendiği 2003 yılından beri dikkatleri üzerine çeken bir organizasyondur. Her yıl, duyurulmaya başlandığı Kasım ayından itibaren Ağustos ayına kadar merkezimize yüzlerce dosya gönderilmektedir. Her yıl farklı dallarda düzenlenen yarışmanın jüri üyeleri de alanlarında tanınmış kişilerden oluşmaktadır. Şimdiye kadar roman, hikâye, resimli kitap, oyun, masal ve şiir dalında binlerce dosya elimize ulaştı.

Amatör yazarları da profesyonel yazarlar gibi dünya edebiyatına tanıtmak bizim için büyük bir gurur olduğundan hem profesyonel hem de amatör yazarlar yarışmamıza katılabilmektedirler. Dosyaların belirlenmesi çok uzun bir süreçten geçmektedir. TUDEM Edebiyat Ödülleri gerek Türkiye'de gerek dünyada bilinen

ve takip edilen, önemli bir yarışmadır. Bu nedenle, kazanan dosyalar, TUDEM Kitaplığı'nda ve Dünya Edebiyatı'nda önemli bir role sahiptir.

2011 yılında "Roman Yazın" adıyla açılan roman yarışmasında ilk üçe giren romanlar okuruyla buluştu bile: 2011 Tudem Edebiyat Ödülü "Roman Yazın" Yarışmasının

1. si Almarpa'nın Gizemi ile Koray Avcı Çakman,
2. si Tapınağın Sırrı ile Zehra Tapunç,
3. s. ü ise Bilmecenin İzinde Maceranın Peşinde ile Dursun Ege Göçmen

Öykü dalında düzenlediğimiz 2012 Tudem Edebiyat Ödülleri "Öykü Yarışamdır" diyerek duyuruldu. Dereceye girenler 2012 Tüyap İstanbul Kitap Fuarı'nda ödülleri kavuşacak.

Atatürk'ün nöbet defteri

ERCAN DOLAPÇI

10 Kasım, Büyük devrimci Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıldönümü. Artık O'nu yas tutarak anmıyoruz. Eylemlerle... 19 Mayıs 2012 günü İstanbul İstiklâl Caddesi'nden Beşiktaş'a akan 240 bin kişi O'nunla 93 yıl sonra Samsun'a çıktı bir anlamda... 29 Ekim günü de milyonlar yine ayağa kalkarak Türkiye'nin sahibi olduğunu dünyaya hatırlattı. Şimdi de 10 Kasım'a hazırlanıyor milyonlar. Yasakları çiğnemek ve Türk Devrimine sahip çıkmak için. İşte bu devrimci eylemler en iyi "Atatürk kutlaması ve anması" olsa gerek. Bundan daha iyi bir devrimci anılmaz.

Bu hafta Atatürk kitabı tanıtmak istiyorum. 1955 yılında Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü tarafından 1955 yılında basılmış. "Atatürk'ün Nöbet Defteri" ismini taşıyor. 1931-1938 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı nöbetçi yaverliği tarafından tutulan defterin gün gün içeriğini taşıyor. Atatürk ne yapmış, onu kimler ziyaret etmiş, nere-

ye gitmiş. Hepsi isimlerle ve saatleriyle yer alıyor. Atatürk meraklıları ve araştırmacılar için anlamlı bir kitap. Kitabın tanıtımını öneren Martı Sahaf'a teşekkür ediyorum. Kitabı Özel Şahingiray hazırlamış. Bir de ön söz yazmış. Gelin kitabı onun kalemliyle tanıyalım:

SABAHLARA KADAR ÇALIŞIRDI

"Defterleri tetkik ettiğimiz zaman görüyoruz ki, Atatürk'ün ne muayyen bir uyanma ve ne de muayyen bir yatma saati vardır. Bu, genç yaşından beri kafasında

yer eden bir fikrin tahakkuku için, geceli gündüzlü çalışan İnkılapçı Atatürk'ün karakteristik bir cephesidir. Atatürk'ün, her saatinin, Devlet meselelerinin, daha iyi halledilebilmesi hususunda rolü vardır.

Sabahlara kadar uykusuz geçen geceler bazı kimselerce söylendiği ve zannedildiği gibi saz alemleri değildir. Sofra başında uykusuz geçen her gecenin, memleket ve millet menfaatine hazırlanmakta olan bir probleme gebe olduğunu görüyoruz.

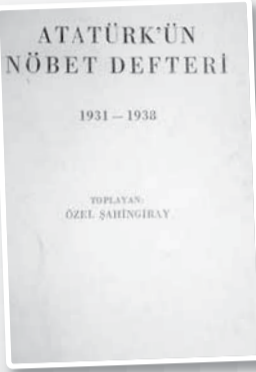
"Atatürk'ün, kabul etmiş olduğu fertlerin, ayrı ayrı ve toplu olarak üzerlerinde duralım. Onların, kabul edilmiş oldukları günlerdeki, cemiyet içinde her çeşit olayları tetkik edelim. Bunu yaptığımız zaman görüyoruz ki; bu olaylarda Atatürk'ün bir gün veya iki gün evvel kabul etmiş olduğu kimselerin rolleri vardır.

TARİHÇİLER İÇİN ÖNEMLİ KAYNAK

"Bunlar ve yakınlarının ifadeleri bize, Atatürk'ün, bütün konuları ilgili şahıslarla

münakaşa ettiğini ve sonunda kendi görüş ve fikirlerini ortaya atarak müdafaa etmiş olduğunu tespitte yardım etmektedir. Atatürk, tarafından ortaya atılan problemlerin kimlerle münakaşa ve müzakere edilerek halledilmiş olduklarını ve Atatürk ekolünden kimlerin ne şekilde faydalandıklarını anlamak mümkün oluyor.

"Nöbet Defterlerinde dikkati çeken diğer bir nokta daha var; 'Reisicumhur Hazretleri çalıştılar' denilmektedir. Çalıştığı konu tespit edilmemiş olmakla beraber, bu konuları, Atatürk'ün o gece veya daha ilerideki günlerde kabul etmiş olduğu kimselerin, meslek vasiyetlerinden anlaşılmalıdır. Bunların hepsinin üstünde bir meseleye daha temas edeceğiz. Bu nöbet defterlerinin, tarihi hakikatin aydınlanması yönünden taşıdığı değerdir ki, o da Atatürk kronolojisi ve biyografisini sıhhatli bir şekilde yazmak için müracaat edilebilecek bir kaynak olmasıdır."

SES - SÖZ

Müzikle yol alan bir kitap: "Piç"

DAMLAYAZICI

Kitap okumak başka bir yaşamda başka biri olmaktır. Hep aynı odada bulunup başka bir odanın havasını solumak ancak edebiyat ve müzikle sağlanabilir gibi geliyor bana. Modern roman ise öyle bir şey yapıyor ki birini diğerinin içerisinde kullanarak hem okuyucuyu çekeceği hayatın tasvirini güçlendiriyor hem de o hayatı kuran yaratıcı kişi yani yazar hakkında ipuçları edinmemizi sağlıyor. Birçok okur ne kadar umursuyordur bilemiyorum ama ben sevdiğim bir yazarın kitabında kullandığı bir şarkıyı gördüğümde kitabı yazarken o müziği dinlediği hissine kapılıyorum. Bazen de sanki yazar kitabın tam o noktasında bir düşünce balonunun içinde belirip bana göz kırpmış gibi geliyor. Karşılıklı sohbet imkanı bulamadığımız şu hayatta sanki iki arkadaş gibi bana kendi müzik beğenisini sunuyormuş da sohbet ediyormuşuz gibi. Bu histen dolayı da okuduğum bütün kitaplarda rastladığım bütün şarkı ve şarkıcı isimlerinin altını çizerek ve o şarkıları dinlerim mutlaka. Müzik tıpkı edebiyat gibi kişiliğimizin önemli bir unsurunu oluşturuyor aslında. Kişiliğimizin sembolü olan edebiyat eserleri ve müzisyenlerimiz oluyor. Başucu diye nitelendirdiklerimiz anlayacağınız, yani bizi her daim beslemesine ihtiyaç duyduğumuz eserler.

Modern roman bu iç içe geçmişliği oldukça sık kullanıyor içeriğinde. Hakan Günday'ın "Piç" romanı da müziği içinde fazlaca barındıran kitaplardan. Ya-

kın tarihte sinemaya da uyarlanan kitabın filmi gösterime girmeye hazırlanıyor. Türk edebiyatında yeraltı türünün temsilcisi olarak anılmaya başlayan ve büyük bir hayran kitlesine sahip olan Hakan Günday diğer kitaplarına oranla isyanı ve aykırılığı daha fazla karakterle ifade etmiş ve bu ifadede müzikten oldukça yararlanmış.

"Hayat seni öyle bir noktaya getirir ki kendini sevdiklerinle savaşırken ve nefret ettiklerinle sevişirken bulursun. Üzülsün. Pişman olursun. Sonra biraz zaman geçer ve tersinin bu dünyada işlemediğini anlarsın" diyen dört arkadaşın aylak, aykırı ve isyankar felsefeleriyle bezemiş etkileyici bu eserde David Bowie ile karşılaşıyorsunuz daha ilk sayfada. "Glam rock'ın kralı" olarak tanınan İngiliz sanatçının "Sound and Vision" olarak adlandırılan eseri şarkının içindeki kısımla anılıyor kitapta: "Electric Blue". David Bowie'nin şarkısındaki bir cümle bu dört adamın sohbetini şekillendiriyordu: "We could be heroes just for one day" (Sadece bir gün için kahraman olabiliriz).

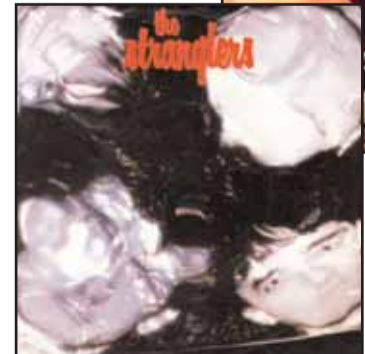
Ardından müzikçalarda İbrahim Tatlıses'ten "Seni Yakacaklar" şarkısı yükseliyor. "Rock"tan "arabesk"e, "punk"tan "rap"a uzanan bir karma müzik var kitapta fakat bütün bu şarkılar hiçliğe giden yolda sistemin pek çok yerine vuran tonlamalarda seçilmiş. Kitabı okuduğunuzda bu dört karakterin de bütün bu müzik tür-

lerinin ruhundan taşıdığını görüyorsunuz. Black'ten "Wonderful Life" çalıyor ve dört arkadaş "mükemmel hayat" hakkında konuşmaya başlıyor.

Bouga'nın "Belsunce Breakdown"ı girdiğinde kitaptaki karakterlerden Hakan ara ara anlattığı ilginç öykülerden birini anlatmaya başlar.

The Strangers ortaya çıkıp da deli olduğunu düşündüğü için mutlu olamayacağı anlatan bir adamın hikayesini işleyen "La Folie" parçası çalmaya başladığında kitabın atmosferine çoktan girmiş oluyorsunuz zaten. Punk belki de yazarın en yakın durduğu müzik türü. Bir konuşmasında bunu şöyle ifade ediyor Hakan Günday: "Ben kötü müzik dinlerim. Punk dinlerim ben." Kitapta punkun önemli temsilcilerinden The Strangers'ın yer alması da bundan olsa gerek.

İlerleyen zamanda Village People'dan "I am what I am" çalar ve "Böyle olmayı ben seçmedim" cümlesi vurgulanır. Nico İcon için yazılmış "Femme Fatal" şarkısı romanda tam yerinde kullanılır. Steve Miller Band'ın "Serenade" şarkısı karakterlerin en sevdiği şarkılardan biri olarak karşımıza çıkarılır. Henry Mancini'nin "Pembe Panter" şarkısı bile kitapta dinleniyor. Kitapta Hot Chocolate'den Dean Martin'e, Frank Sinatra'dan The Cure'a kadar pek çok farklı alandan müzik bulmak mümkün. Kitap müzikle ruhunu iletmiyor desek yalan söylemiş olmayız. İyi keşifler...

ALINTI-TEST

Okuyacağınız bölümler hangi yazarın hangi kitabından alıntılanmıştır?

1 "...daha çok yabanileşmiş köpeklere benzetebilirim.. içinde büyüdükleri evi hem özler hem de ondan nefret ederler.. hayat çizgilerinin özünde hep bir yara vardır: terk edilmişlik, ihanet ya da nankörlük.. bu yarayla onlar ikinci kez doğarlar; gerisi yalandır."

- a) Ferit Edgü - Doğu Öyküleri
b) Salman Rushdie - Doğu, Batı
c) Hermann Hesse - Doğu Yolculuğu
d) Jack London - Doğu Yakası
e) Amin Maalouf - Doğu'nun Limanları

2 "birden yapayalnız kalıyorum dünyada.. manevi bir çatının tepesinde seyrediyorum bütün bunları.. dünyada yalnızım.. görmek, uzakta olmaktır.. açıkça görmek, durmaktır.. tahlil etmek, yabancılaşmaktır.. insanlar bana değmeden geçiyor yanımdan.. etrafımda havadan başka şey yok.."

- a) Fernando Pessoa - Huzursuzluğun Kitabı
b) Ahmet Hamdi Tanpınar - Huzur
c) İrfan Yalçın - Pansiyon Huzur
d) Chinua Achebe - Artık Huzur Yok
e) J. Krishnamurti - Huzura ve Barışa Doğru

3 "Birini seviyorsan onu öldürme! demek kolay Oysa her aşık önce kendine sonra yanındakine cellat. Ve aşıkta ölümün bir anlamı vardır, görklü kılınan Bozulsun diye im Her ateş önce yanını yoklar sevgilim."

- a) Cemal Süreya - Üstü Kalsın
b) Birhan Keskin - Yol
c) Can Yücel - Gökyokuş
d) Edip Cansever - Gelmiş Bulundum
e) Didem Madak - Pulbiber Mahallesi

Bu haftanın doğru yanıtları: (q)-ε (a)-z (ə)-ı

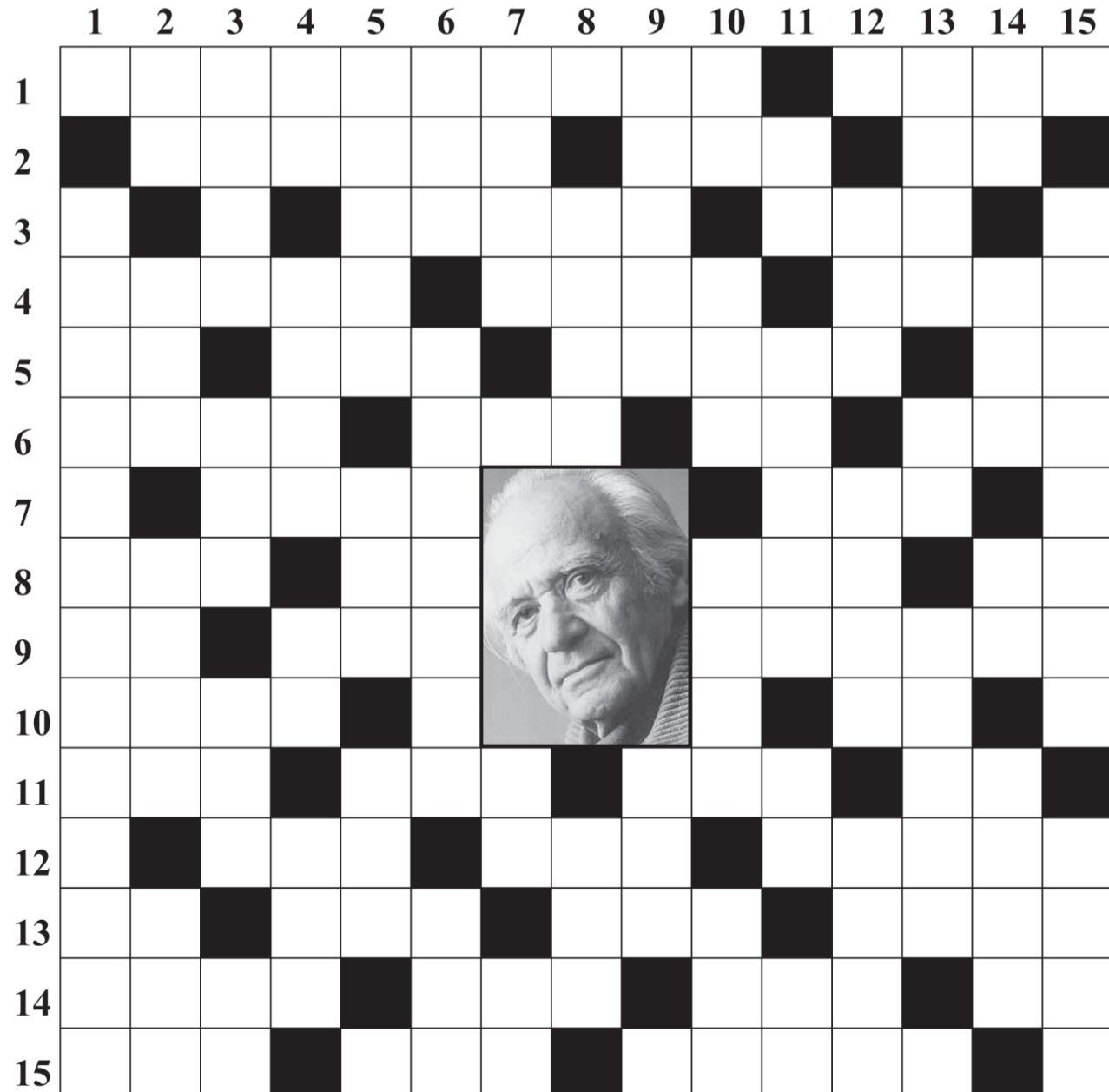
BULMACA

SOLDAN SAĞA

1. Resimdeki yazar - Kuruntuya düşürme
2. Mafya adamlarının hesaplaşmalarında kullandıkları kesik namlulu av tüfeği - Tibet'te, Asya'nın bazı yörelerinde yabancı veya evcil olarak yaşayan, kılları uzun bir öküz türü - Vilayet
3. Sayıları gösteren işaretlerin her biri - Milli Eğitim Bakanlığı (kısa)
4. Öbür dünya - Bir tür cila - Halkalar geçirilerek yapılmış ya da zincirden örülmüş zırh
5. Baryum'un simgesi - Genellikle uluslararası karayolu taşımacılığında kullanılan büyük kamyon - Yerine kullanma - Aktinyum'un simgesi
6. Stanislaw Lem'in bir eseri - Eski Türkler'de kullanılan bir

- ünvan - Rusça'da "evet" - Divit, yazı hokkası
7. Bahçelerde çiçek dikmek için ayrılan yer - Dar ve hafif, düz dipli bir yarış teknesi türü
8. Ansızın, birdenbire - Birbirinin aynı olan, birbirini tamamlayan iki şeyden her biri - Cet - Kuzu sesi
9. Milattan önce (kısa) - Mavi - Acıması olmayan, merhametsiz
10. Tarz - Sümerler'de su tanrısı
11. Karı ile kocadan her biri - Yenilgiyi kabul ettiğini belirtmek için veya birinin şaşkınlık veren davranışlarına karşılık olarak kullanılan bir sözcük - Kekliğin boynundaki siyah halka - Molibden'in simgesi
12. Mezopotamya panteonunda tüm tanrıların babası ve kralı olan gök tanrısı - Kale duvarı - İri taneli bir bezelye türü

13. Sahip - Verme, ödeme - "Yücel" (şair) - Üzüm
14. Hayvanlar, bitkiler ve cansız nesnelere arasında geçtiği hayal edilen öğretici masallar - "... Farrow" (aktris) - Su yosunu - Bir hayret ünlemi
15. Soy - Sevgili - Yenmek
YUKARIDAN AŞAĞIYA
1. Resimdeki yazarın bir eseri
2. İsrail'in plakası - Sınır, uç - Yansız, tarafsız - Öç, intikam
3. Belli zamanlarda, belli yerlerde mal sergilemek için açılan büyük pazar - Hitit - Bir peygamber adı - Berkelyum'un simgesi
4. Bir haber ajansı - İtalya'da bir yanardağ - Mililitre (kısa) - Afrika'da bir nehir
5. Tartma aleti - Satürn gezegeninin beşinci uydusu - Bazı ilkel toplumlarda doğaüstü güç ve etkisi olduğuna inanılan canlı veya cansız nesne, sanem
6. Seciye, karakter - Atlar için yazılmış kaside - Japonya'da buda rahibesi
7. Laka ile cilalanmış - Nazi polis örgütü - Türkü, şarkı
8. Sularda yaşayan tek hücreli bir canlı türü - Kuyruk sokumu kemiği
9. Kendine gelmek, ayılmak - "... Güler" (fotoğrafçı)
10. Fas'ta bir ırmak - Anma, hatırlama - Bedevi Araplar'ın başlığı olan kefiyeyi tutturmakta kullanılan düğümlü kordon - "... King Cole" (Amerikalı caz piyanisti ve şarkıcı)
11. Kilometre (kısa) - Divan edebiyatında gazelin son beyti - Bir haber ajansı - Lümen (kısa)
12. "... Ayhan" (şair) - Geri verme - Letonya'nın başkenti
13. Bağışlama, bağış - Beyaz - İsrail kuzusu da denilen tavşan iriliğinde bir memeli hayvan
14. Arnavutluk'un plakası - Sazın en kalın teli ya da kirişi - Fas'ın plakası - Plastik ya da tahta taşlarla ve ıstakalarla oynanan bir oyun
15. "KARARTMA ..." resimdeki yazarın bir eseri - Kılıptan ipekle işlenmiş, kalın ve iri desenli bir tür kumaş

GEÇEN HAFTANIN ÇÖZÜMÜ

K	E	M	A	L	T	A	H	İ	R	M	A	Z	İ
O	R	İ	B	E	L	İ	B	A	S	T	O	R	
R	E	A	M	N	E	Z	İ	E	F	İ	N		
O	N	S	P	E	A	B	A	T	O	N	D		
P	A	D	İ	Y	E	İ	N	L	A	M	E		
S	E	R	İ	R	K	A	K	T	L	E	V		
İ	S	B	A	M	R	A	U	F	L				
Y	F	A	A	A	K	A	S	E					
O	B	A	K	İ	S	M	Z	İ	T				
N	E	R	M	İ	N	T	E	B	K	A			
İ	Z	A	R	K	E	L	B	A	T	İ	N		
O	S	S	A	M	U	R	A	Y	R	A	N	A	
K	M	K	A	H	İ	A	K	O	R	T			
E	G	O	P	R	K	A	B	A	T	İ	R		
Y	O	R	G	U	N	S	A	V	A	Ş	Ç	İ	L

1981
Akademi Kitabevi
Şiir Birincilik
Ödülü

Hüseyin Haydar

ACI TÜRKÜCÜ

Al Gökyüzü Sakla Bu Anıları

Kaynak Yayınları, Hüseyin Haydar'ın *Zor Günlerin Şiirleri* ve *Doğu Tabletleri* yapıtlarından sonra, 12 Eylül karanlığının en koyu günlerinde "sansürlenerek" yayınlanan ve aynı yıl tükenen *Acı Türkücü*'nün tamlanmış yeni baskısını 31 yıl sonra okura sunmaktan mutluluk duyar. YİĞİTLİĞİN, ADANMIŞLIĞIN, AŞKIN ŞİİRLERİ...

Satış Hattı: (0212) 252 21 56 www.kaynakyayinlari.com

KAYNAK YAYINLARI

KAYNAKEDEBİYAT / şiir

KİTAPÇILARDA

 Remzi Kitabevi

 D&R
STORE

Gönül Meselesi

TUNA KİREMITÇİ

50.000
ADET

"İnsan insanı yara izlerinden mi tanır?"

